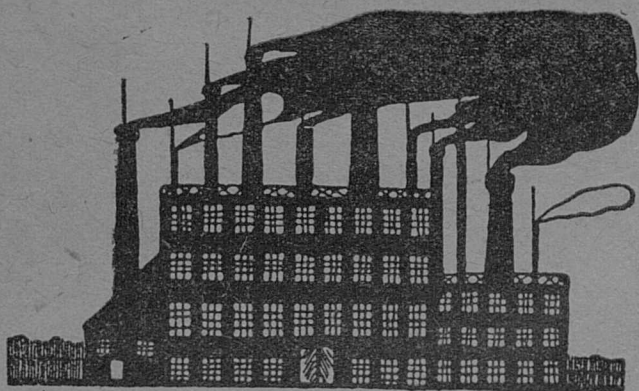

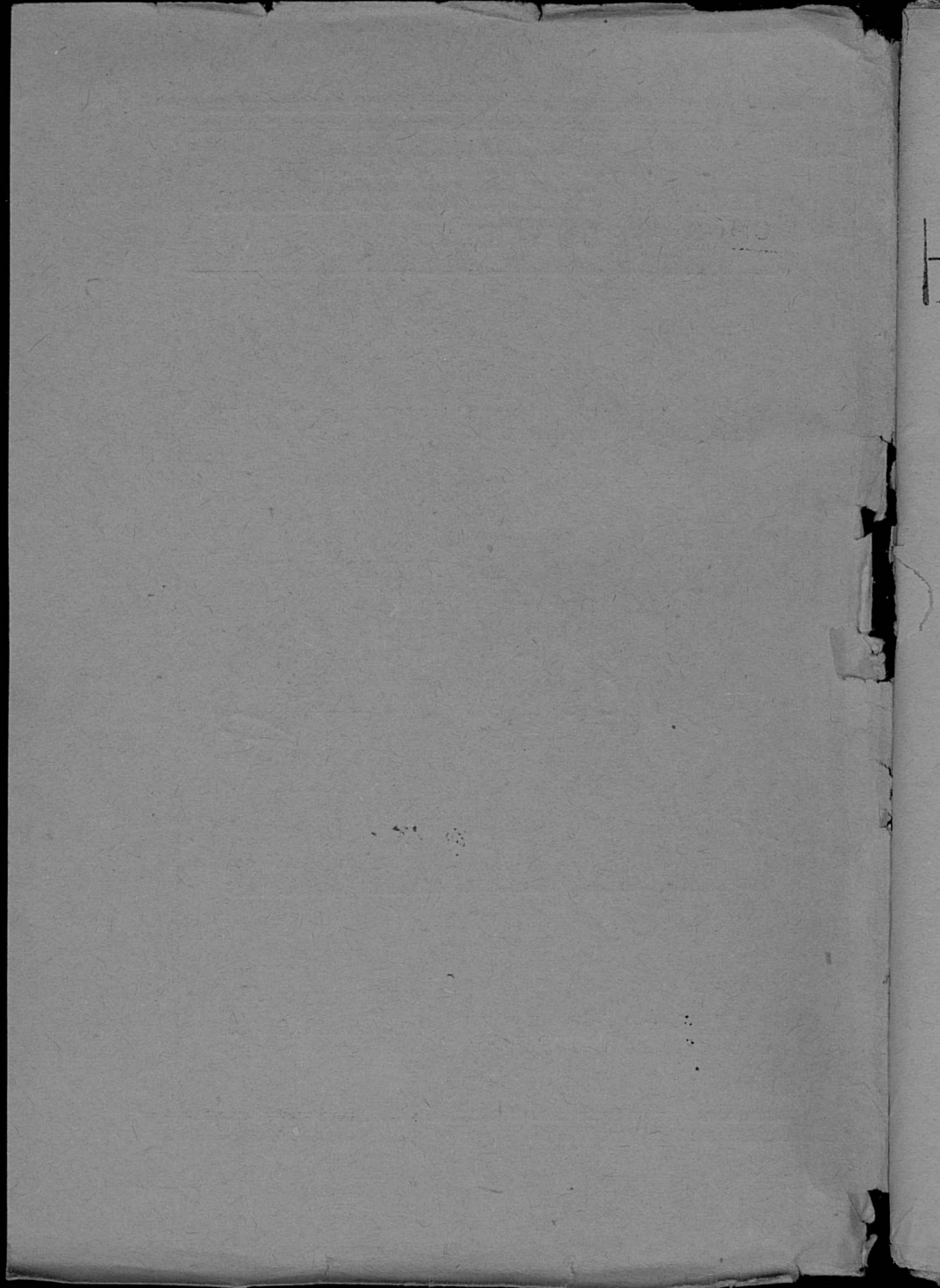
~~449-9~~
~~445~~

ГЛАВПОЛІТПРОБЕТ
ПЕМЫДЛУН БЫРӨДАН СТАВРОЧМУВЫВСА
ЧРЕЗВЫЧАЙНЕЈ КОМИССІЈА

КЫПӨДАМ ПРОМЫШЛЕННОСТ

ССРС-са јөзјаслөн Шөрса ыга лезам ін
Мёскуа ★ 1930

ГЛАВПОЛИТПРОСВЕТ
ПЕМЫДЛУН БЫРӨДАН
СТАВРОЧМУВЫВСА ЧРЕЗВЫЧАЙНЕЈ КОМИССІЈА

Коми-3

2-1092

КЫПӨДАМ ПРОМЫШЛЕННОСТ

(СТРОИМ НАШУ ПРОМЫШЛЕННОСТЬ)

І. В. Жеребцовлые комиö пöртöмсö асногыс
лөбөдіс, редакцияліс-да А. Чеусова

Г.П.Б.-ка с. 1930 г.
Литр. 1930 г.
Ант № 2-221.

Мөскуа
ССРС-са јөзјаслөн Шөрсә нига лезан ін
1930

Главлит № А-49543   Зак, № 2432   Тираж 5000 экз.

Книжная ф-ка ЦИЗ'а СССР, Москва, Шлюзовая наб., 10.

Мыјѳн озыр ССРС.

ССРС озыр унаторѳн. Паровозјаслы ем уна ѳерп, фабрік-заводјаслы—уна ізшом, трунда да мукѳд ломтысантор; машінајас-вылѳ да плугјас-вылѳ—уна кѳрт.

Тажѳ став озырлуныс разалѳма ССРС паста. Ізшомѳн озыр дѳнбас, Урал, Мѳскуа рајјон да Кузнецкеј рајјон Сібырын.

Медуна ізшом перјѳны дѳнбасын. дѳнбасса ізшомѳн став фабрік-заводсѳ ломтѳны, оз-ѳд вес „Ставсојузса кѳчегарѳн“ сіјѳс ґім-тыны. Ңерп уна Азербайджанын, Баку-кар-гѳгѳрын, Кіргіз степын, Туркестанын, Ферганын, Ембаын. Медуна Ңерп перјѳны Баку да Грознеј карјас гѳгѳрыс.

Міјан Сојузным кѳрт сімаѳн зев озыр-і. Уна сіјѳ Украина республикаын (Криворожскеј рајјон), Уралын, Сібырын, Ылыс-Асывылын, Кавказсајын, кымынкѳлаын јевропаса јукѳн ССРС шѳр рајјонјасын-да, шуам—Курск рајјонын.

Мі озырѳе уна пѳлѳс колан сімајасѳн. Міјанлы колѳ ѳдјѳнжык перјыны сіјѳ сімајас-сѳ да вѳчны унжык стан да машінајас фаб-

рік-заводјасѡ, унжык мувізужалан маші-
најас-да.

Комі областын зев-жѡ уна быд пѡлѡс озыр-
луныс ем. Відласыс велѡдчѡм-јѡз—іселе-
дователјас—Комі областтѡ Војвывса „Зарні
гуранѡн“ і нїмтѡны. Емѡс: нѣрп, ыргѡн, езыс
да кѡрт сімајас (руды), зарні, радїј, ізшом,
тѡчіла із, рѡма сојјас, краска, гіпс, фосфорїт,
асфалт, ізвестняк, сов, јантар да мук. торјас.

ССРС економїческеј карта.

1. Корѡј карта-вылыс сімајас перјан
рајјонјас.

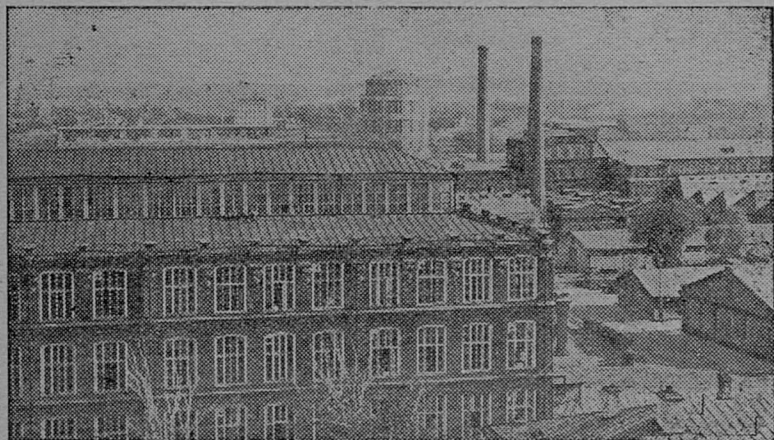
2. Кушѡм сімајасѡн озыр мїјан Сојузным?
Індѡј, Комі областын кушѡм рајјон мыјѡн
озыр.

Сїтеч кыан фабрікаын.

Москуа-ју пѡлѡн шујгаладорас поснїдік
нѡрысјас, „Кујїм гѡраѡн“ најѡс нїмтѡны.
Сетчѡ стрѡїтѡмаѡс сїтеч кыан фабріка, Трех-
горнејѡн шусѡ, гѡрајассаныс. Фабрікаыс зїк
берег пѡлѡнас, зев гырыс каменнеј керкајас
куч струбајасѡн. Нѡрысјывјасас јежыд дво-
речјас грымвізѡны, Прохоров купечлѡн важ
оланїнјасыс. Онї фабрікаас кѡчїїныс рабо-
чејјас.

Фабрікаас вајѡны Азїјаыс хлопок, а
нуѡны сетыс зев уна пѡлѡс сїтеч да матер-

је. Кыџи-нө сени хлопоксö ситечас пöртö-
ны? Медвождöр хлопоксö машинаөн летöны,
торждöдлöны поснидик торјас-вылö, весалöны
јогыс. Сесеа паскыд кыз слöјөн быдмалöны
скалö-вылö. Сыбöрын выль пöлöс машинаулö
пуктöны, шылöдны хлопоксö. Машинаувеыс

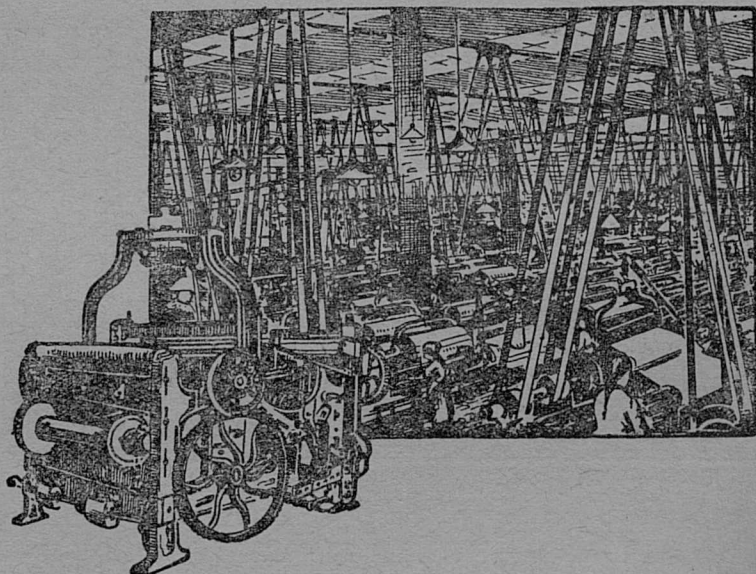

Трехгорнаја фабрика.

петö зев вöснидик, лым-код кышыд пластöн.
Хлопок сijasыс зугсалöма-на, оз-на вескыд
суныс-моз локны, сiң-кö инö, печкыны оз-на
туј. Сijассö вескöдны матерјалсö нуöны код-
неј машинаö. Зев мiча куз лентажас-моз
петö машинаувеыс.

Ödjö, тeryба вöрöны машинајас. Пуö
ужыс, уэны оз поз. Медполана лöсöдны

матерјалсö свöлöк костјассы. Свöлöкјасыс
зевгырысöе да сöкыдöе, уна-дас кiлограм-
мaсö. Кыан жырас кыöны. Станјасö зелтöма
панассö. Панас костöдыс тувкјалö чöлнöк.
дöраыс [зев ödjö содö, öтарö шлувö-летчö

стан-вывесы. Быд кујим стан-вылö öтi ужа-
лысöн, нывбабајас ужалöны. Журсö гыжышт-
ны некор, пыр колö вiзöдны да лöсöдавны
торгсaлöмјас: кыткö пысавны, кыткö гöрд-
завны, кöнi сурi вежны, кыöм торсö перјы-
ны, да с. в.

Кыан вежбасы кыомсө нуоны либб белит-
ны (жеждоны), либб мичодны. Унатор кыом
дөраон вочасны, кытчөз сижэ зикөз вузөсө оз
пөр. Вождөр сижө варуөн көтөддөны, сесса
мыскөны, пызралөны, кракмалитөны, костөны.
Сыбөрын мичөддөны. Өти рөма дөра-кө колө,
өти вежбасын мичөддөны, серјас-кө колөны —
мөдлаө нуоны.

Мичөдчанинас пыран-да, дивөйд кутас:
пөтөлөкөаңыс быдсама рөма дөра помајас
өшалөны. Сөмын краскајассааңыс сынөдыс
зев омөл, велавтөгид дыр овны сені он
вермы.

Мичөдөм помајассө пожјалөны уна ва
пын, кракмалитөны, сесса костөны зев гы-
рые барабанјасын.

Кос помајассө гласитөны, мичаа пөв-вылө
каттөны, фабрика пассө пуктөны да разөддөны
кооперативјасө да госторгјасө мивоккодөмлы
вузавны.

даскык часын фабрикаын гудок ворсө.
Рабочејјасыс өбөдајтөны ставныс өтпырјө.
Ставныс термасөны, мед јешцө ужавны за-
водиттөздыс газет лыддыштны. Фабрика
клубыс тыр јөзөн. Но вот өбөд шөјтчөг по-
масіс. Бара гудок ревоітіс. Рабочејјас тер-
масөмөн сүвталөны уж-вылас.

Хлопок.

Уна пöлöс бумажнеј матерје вöчeö хлопкыс. Хлопок вотöзыс сетöр куст жужда турунвиж куст.

Регыд куст нöрјасыс гарјöсöны, а кујим-ноль вежон-мытi петöны наыс гырыс жежыд зорiзјас. Мöд лунас - жö зорiзјасыс заводiтöны гөр-дöдны. Хлопок зорiзјас роза-кодöс. Хлопок муыс ылысан зiк бытö роза сад.

Хлопок зорiз.

Недыр-мытi зорiзыс гыла-лö, на местаö петöнытурун-виж колјас, мак јурјас-код, грецкеј гырыс öрöшкi гыреа. Колјасыс—meddona тор хлопоклөн, сылөн плодыс.

Колјасыс воасны-da, потöны. Пыщыс мытчысöны жежыд ciјас, лым јокмыл-кодöс.

Хлопок муыс секі вывтi мiча, мупастаыс быттö секі лым жокмылжас шлапjöдлöма. Рабочейжас термасöны öктыны кустжас-вылыс колжассö, мед ескö тöv оз удит разöдны хлопкссö кöждысыскöд.

Хлопоксö машинажасөн весалöны, лöө жежыд вата-код. Весалöм хлопоксö сöвтöны мешöкжасö, кiпажасөн шугöны, да разöдöны печкан фабрикажасö.

Mödödtöзýс хлопоксö аслыссама машинажасөн жона лычкöны, мед ещажык места бостас.

Хлопокыд сöмын шоныд местажасын быдмö, „Шондi кагаөн“ i нымтöны сiжöс. Хлопок вöдитöны Америка-лунвылын, Јегипетын, Индијаны.

Мiжанын хлопок быдмö Кавказсајын да Шөр-Азiјаса республикажасын: Узбекiстанын, Туркменiстанын-да.

Хлопок печкан-кыан фабрика медуна Шөр-промышленней рајжонын: Мöскуа, Владiмiр, Иваново-Вoзнесенскеј, Јарослав, Кострома, Нижегородскеј, Тверскеј да нöшта-на кымынкö губернажасын. Медуна кыан-печкан фабрика Мöскуаын, Иваново-Вoзнесенскын, Ореково-Зујевоын, Шујаын, Костромаын-да. Ещажык Лењiнград гögöрын.

Мыјла мiжанлы хлопокыс колантор?

Корөј карта-вылыс, кöнi жона текстильней промышленности (кыан-печкан) паскалöма.

Хлопок-көҗа содөм ССРС-ын (сүрс гектарөн).

1913-d	воын	вөлөма	хлопокулын	640	с. га*)
1923/24	"	"	"	195	" "
1924/25	"	"	"	482	" "
1925/26	"	"	"	598	" "
1926/27	"	"	"	637	" "
1927/28	"	"	"	795	" "

Арталөј, кымын гектар му хлопокулө содө-
ма бөрја кык-кујим вонас?

Віт васа план дөсөдігөн пунктөмөсө вөлі
содтыны хлопок воім 250-саң 600 сүрс тон-
наөҗ. А 1929 васа јулын партіја ЦК шуөма
лептыны сіјөс 800 сүрс тоннаөҗ: поҗө-пө, вер-
мам-пө.

Вуҗамө 7-часа уҗалан лунө.

„Вөснөј ној“ нима фабріка вуҗө 7-часа
уҗалан лунө. Асја віт час да жынын ма-
тыстчөмө фабрікалаң.

6 час. Рабочејјас—нывбаба і мужцінајас—
сувталісны асланыс станјас-дорө. Быдөнлөн
мыјкө дөсөдчөмас, вөрөшітчөмас талун выль-
тор, а мыј—щук он вермы віставны.

— Вьлногөн пондам уҗавны!

— Талун медвоҗа 7-часа уҗалан лун!

— Бласлө крістос, сувтө, сувтө, уҗалө,—
пернапасасө пөрыс кыс.

*) Лыдјасө бостөма гөгрөстөмөн.

— Тырмас, пöчö, кинад шенасны,—сера-
лöны сijöс комсомолецjас.—Ез-таj jен отсав
7-часа ужалан лунас вужны, а партiја да
сöвет власт.

— Ме, том jöз, сiçi... велалöма-нын-да.—
Ачыс зев терыба чöлнöкjас лöсöдалö.

Пуö фабрикаын ужыс 21 час. Бөрö колö-
ны важ ужалан ногjас да вөрöшитчöм. „Вöс-
ны ноj“ фабрика ыжыда возö росковтiс.
Заводитчiс выл олöм.

* *
*

Луннас öградаас, медвозза емена ужав-
сöм бöрын, вöли мiтiнг. Гажаа шпаржалö кö-
зыд сынöдас фабрика öзöссаныс фабкомöзыс
везjöдöм гöрд дöрапас.

Чукөрөн-чукөрөн гажа сорныс да сера-
мыс рабочеjjаслөн петкөдлö, мыj фабрикаын
талун празник.

— Көкjамыс часа ужалан лун талун
зөбам-коллöдам,—шмонитö томиник ныв-ра-
бочеj.

Сijö шыасöм-вылö ставныс ваквакөн се-
рöктiсны.

Трибуна-вылын музыка ворсö. Чоломбитте
кыв вiсталисны уна организациjасан.

Фабрика дiректорыс, Тумаков jорт, вiста-
лис: кысjас-пö куjим еменаөн пондасны
ужавны, аппаратыс мыjкö-мында вeжласö-
мөн-жö ужаласны. Соыс унжык выл рабочеj-

-пö ковмас. 7-часа ужалан луныс-пö содтас
мижанлыс вузöс метрöн 23' /ø.

Мыж-вöсна рабочејјас вермисны вузны 7-часа ужалан лунö?
Кычї öнї мунö 7-часа ужалан лунї вужöм?

Хлопока металла кост чуксасöм.

Мöскуа берег-вылын зев ыжыд машина
вöчалан, Коломна нїма, завод. Лун i вој
дугдывлытöг уна сурс рабочеј сенї ужалö-
ны, вöчöны машинајас, машина моторјас му-
кöд заводјасö да фабрикајасö-да.

Мöдарын, ылын, Урал гöрајас сајын,
Узбекістанын, мöд завод. Сенї Ферган обла-
тын государствоса 5 № хлопок весалан за-
вод востöма. Сетчö вайöны вöчтöм хлопок
(сырјо) уна сурс узбек крестана да хлопок
вöдїтыејас.

Хлопок! Сöветса хлопок!

Узбекістанын хлопокыс уна, а металлтöг
пöртны сїјöс донажык вузöсö, некычї оз
вермыны. Жужыд гöрајас вомöн, Узбекістан-
саң РСФСР, кысејассаң коломнаса мета-
лістјаслы воö телеграмма-чукöстчöм:

„Бїстö мижанлы машинајас! Фабрика су-
лалö. Ловчöдö фабриканымöс! Мижан фабри-
кајасö тырмымöн колö металл сöйлöм“.

„Бїстам, вöчам“, воö корыејаслы жеңыдїк
вочакыв.

Мыжкёдыра-мысёти кёрттујывиті Коломна-
ыг Узбекистанё мёддёдисны машинајас. Маши-
најасыскёд ылі муё, но ас муё, мунісны щёщ
кујім рабочеј.

Сувтёдисны машинајассё. Типкыны гры-
мёдны пондис завод „ёёлём“. Уна-уна сурс
кг. хлопок пондасны весавны тані, медем
сесса кыны сыыг уна-уна мільон рабочеј-
крестаналы паскём дёра.

Мыла тајё вётсё нымтёма „Хлопка металла кост чукса-
сём“—ён?

Вермас-ё текстильней промышленность металлургическеј про-
мышленностиёг овны?

Металлопромышленность.

Уклад кістан інын.

Пемыд бус піын, парјалём му жожа ук-
лад кістан вежёсын вёрёны рабочејјас. Сени-
-жё заводса медглавнеј, медыжыд пачыс—
„гера“. Укладсё електрічествоён сывдёны.

Мастерыс мытчіс меным чорыд гын шла-
па, щёктіс шлапаасны.

Шлапаасі. Воздадорас кык лёз кланіча.

— Візёд!—зев ёдјё востіс пач пёдансё
да шуіс меным мастерыс.

Лёз кланіча-пырыс тыдалё, кычі вивті
ёда пачас вёгласё-орјасё лёз, вјж, југыд лёз
уклад.

Пачыс вёлём җирја, копыртыштісны сійёс. Сек-кежлө релсјас-куҗа вагонеткајас воисны. Сетчө пачыс уклад шор бузгылтіс-визувтіс.

Сөмын өті пач өзёс воеса, а пач-дінас сулавны зев жар. Чужөмтө сотө, сінтө јорө. Муыс пёе, біа ыгыр-вылын быттө сулалан.

— Ві-і-ідчыс!—горзёны вагонеткасө кыс-кыс рабочејјас. Пёсалөмаёс. Пёсыс рожабанө-дыс шорөн-моз визувтө. Нәјт брезент соснас сійёс чыпкыштасны да бара.

Став укладыс пачыс киеіс-да, вылыс заводітісны пачсө тыртны. Зырјасөн шыбла-лісны сетчө металіческеј торјас. Шыбы-тасны-да, пачыс бі југһітлас.

Сывдөм укладсө формајасө кіетісны. Быд-сама формаыс ем: һольпелёсајас, квајтдоры-шајас, гөгрөсјас—уна пөлөс.

Кыҗі укладсө кіетёны?

Кокны-ё ұжавны рабочејлы уклад кіетан інын?

Өтлаастітөј асынын ұжалөмтө тајө заводса ұжкөд.

**Металлургіческеј промышленность — став про-
мышленностьыслы подувтас.**

Металліческеј промышленность медколан мукөд промышленностьјас пыцкын. Көрттөг да машинајастөг һекущөм промышленность (пакөм дөра кыөм, көрттујјас, электрофіка-ціја да с. в.) бура он вермы сувтөдны.

Металлыческей промышленность паскалѳм
сајын народнеј овмѳс бурмѳм.

Ѳні мїјанын машїнајас гѳгѳр ужалыс
4 мїлльон пролетарїј. Сїјѳ, тѳдѳмыс, зев еща.
Но мыјјаскѳ ем-нїн соцїализмтѳ лѳѳѳдны,
лѳѳѳдны врагјасыс дорјысанторјас-да.

Урал руд-нїкјасын.

Недыр і мунїм. Менѳ новлѳдлыс пыртїс
кущѳмкѳ керкакѳдѳ, ѳграда шѳрас сулалїс.
Паскыд поскѳд летчїм улѳ. Пемыд.

— Кутчїс меѳ,—шүїс меным новлѳдлыс.—
Ен летчыс, јона кут. Јуртѳ віж-да.

Кокулын аршын паста нѳлпелѳса гу, ро-
час сѳмын морт тѳрѳ. Гу-дорас етенас кык
вуг, кутчїсны летчыныс заводїтїгѳн. Гуас лет-
чан поскыс зев векнїдїк пу пос.

Пемыдѳд летчїм. Воїм гу пыдѳсас.

Руд-нїк пыщкас.

Руд-нїкыс векнїдїк лапкыд посвоз-код.
Муртса-тај сулавны позѳ-жѳ вѳлі, паныда-
сан-кѳ—мѳдамѳдлы туј еетны-да.

Стеныс і пѳтѳлѳкыс їзјыс. Улруа, сїе
дука.

Шахтаѳз посвоз-кодѳд ѳтарѳ-мѳдарѳ ра-
бочейјас котралїсны, тачкајасѳн сїма кыс-
калїсны.

Мї пѳнараѳс, јутѳдѳдам вожыс туј.

От төд, дыр-ө ми сізi мунім посвоқд.
Кымынкөлаын етенсө пыдө кодјома — сіма
перјомаөе. Перјоны кіркаөн кералөмөн лібө

Шахтаны.

дiнамітөн ізјасө жуғлөны. Перјалөм сіма
комоқјасө зырјасөн сөвтөны тачкајасө да
нуөны ставсө өтi інтасө. Сесаң најөс ма-
шінајасөн лептөны му-вылө.

Сіма перјом.

Таві перјоны малахіт, ыргөн сіма, көрт сіма, желеҥнакјас-да. Шахтасө шуоны Авро-ринскејөн. Со сыв пыдаын му веркөссаҥыс.

Зев јона муҗі. Најт да ва паскөма пукєі керпом-вылө шојтчыны. Бірөда-да, өтарө-мө-дарө кыз чеп-јылын гырыс көрт ведрајас летчөны-кајөны, петкөдөны му-вылө сімајас. Рабочејјас тачкајасөн дугдывтөг вајалөны был сімајас.

Шојтчыштим-да, бара воҗө мөдөдчім.

Помаслытөм посвојјас. Сөмын кымын пыдө пырім, сымын најө лапкыдөс лоіны. Мукөдлатыс кыссөмөн мунім, сулавныс он төр-да.

Малахіт перјом.

Севернаја шахта 226 метр пыдаын. Малахіт перјоны.

Зев жужыд пещера, а јүгдөдөны сөмын кујім сөкөн. Сіејассө чүргөдчөм ізјасө пешөмаөс. Өті кералөм, паршалөм етен јүгјалө бісерөн-моз, віж сунисөн-моз малакіт өшјөма сетчө.

Рабочејјас жеңыдік кіркаөн өтарө кока-лөны етенсө, гылөдөны кокулас віж із торјас.

Посні дрөбінсө мешөкјасө сөвтөны, а гырысјассө торјөн течөны. Меным рабочејјас сетісны малахіт тор, каҗыланпом-пө татчө волөмыс.

Шахтаыс петӧм.

дас кымын минут јешӧ вѣтлӧдлӣм шах-
татӣ да мӧдӧдчӣм петны.

Бара помтӧм посјас.

Ңајт да ва паскӧмыд еӣдӧма јаж-бердӧ,
јешӧ-ӣн музтӧдӧ. Кутчӣсам ӣлӧг перӣлӧ-
јасӧ. Кујӣм часӣн менам зев јона музгысӧма,
ӧдва кокјасӧс вештала. Сувтавын пондӣ. Сувт-
ла, лолышта, сесса бара воӧ. Җӣкӧз жујалӣ.
Јӧјмӣ быттӧ... Коккӧ менӧ кватӣтӣс да пет-
кӧдӣс му-вылӧ.

Мӣјанлы колӧ воӧ мунны. 4 мӣлӧн ра-
бочејыд еща. Колӧ 15—20 мӣлӧн рабочеј.
Колӧ јона ыжыда паскӧдны електрофӣкацӣја,
металӣескеј промышлѣнность, крестана овмӧс-
јас ӧтувтало-да.

Стаљӣн (XIV партконференцӣја-вылын).

„Тажолѣј промышлѣнность-кӧ оз ло, ӧгӧ-кӧ
вермӧј сӣјӧс чорыда кокјылас сувтӧдны, ӣе-
кущӧм промышлѣнность оз ло“

Лејӣӣн.

**Кущӧм фабрӣкајас да заводјас колӧ стрӧӣтны
ССРС-ын.**

(Фабрӣкаса делегаткајас сорӣныѣ).

Сорӣны-вылӧ гӧрд пелӧстыр шӧтӣс деле-
гатка. Быдӧнлы окота вӧлӣ кывзыштны.

Кыв бостіс пöрыс кыыс Муліна.

— Со кытчöз олімö, — заводітіс Муліна: — öні огö-ңін төлкүктö важ фабрік-заводјас лөзөм-јылыс, а выл заводјас мөвпалам стрөйтны. Kodі ескö вйт во сажын ескіс сылы? Некод ез! Ме ескö медвоzza морт ег ескы. А öні јавö, сінвозын ужыс мунö. — Муліналөн сінјасыс ломзöны, кывјас пыдыған петöны, сөлөм вујјассаңыс.

— Бјыд уж тајö, — воzö нуöдö Муліна: — колö јона зөлтчывыны. Кушөм фабрікајас вöчны, другөн он вермы шуны. Ме-ногөн медјона кыан фабрікајас колöны, новлан вузöс оз тырмы...

Кыв бостіс еорнiөн нуöдыс (руководительница).

— Паскөм дөра вузöс таво колан војас-серті унаөн уна лөв вöчöма, но оз-на лө быдөнлы тырмымөн. Вузöс сузчытөм чінас, но јона-на сiјö төдчана лөв. Вермамö-ö мi став сөмсö кыан фабрікајас-вылö вiзны. Ti ставныд төданныд, сар-дырјi маши́најас да машина частјас сузöдлісны мукöд государствојасыс, заграңицаыс. Выгөднö-ö совет страналы вайны маши́најас јöзыс?

— Ме-ногөн, абу выгөднö, — шыасіс Рубцова. Быдтор-кö пондамö заграңицаса капіталіст-јаслыс нөбавны, секі најö ыжыдавны кутасны мiјан-вылын, быд сдук вермасны мiјанöс

жортны: оз сетны колан машинајас. Фабрика-
јастѡ тупкавны лѡѡ. Бур-ѡмѡј сїјѡ?

— Зѡбыл сїјѡ,—шыасїс Мулына:—кущѡм-
кѡ вїнт-лы гайка-кѡ торкас, вїдчыс сесѡа
вылѡс заграницаы. А машинаыд сѡккостї
сулалѡ.

— Адзад, кущѡм олѡм,—вожѡ нуѡдіс
сортныуѡдыс.—Мїжанлы щук колѡ мынтѡд-
чыны жѡз государствоса капїталїстїасыс.
Колѡ стрѡїтавны вузѡс вѡчалан фабрикајас да
вузѡс вѡчан машинајас вѡчан заводјас.

Колѡ асланым странаын лѡсѡдны кѡмкот-
пакѡм вѡчан машинајас, вїзмуужалан машї-
најас, тракторјас, електрїческеј лампочкајас
да с. в.

Машинајас вѡчны абу кокнї уж. Выл
фабрик-заводјас-вылѡ колѡ уна сѡм. Сывѡсна
зев вїдчысѡмѡн колѡ вїзны (расходовать)
быд ур, чѡжны сѡмсѡ промышленност-вылѡ.

Уна-тор-нын мї татујѡд вѡчїм. Војна во-
са војас-сертї машинајас мї лѡзамѡ унжык-
нын. Стрѡїтѡма, дај ужалѡны-нын, уна выл
фабрик-завод.

Онї мїжан-возын уж—унжык металл су-
жѡдны. Ѳд машинатѡ вѡчны металл колѡ.

— Индустрїализацијаѡн сїјѡ шусѡ?—полѡ-
мѡн-моз жуалїс том работнїца.—Ме сы-жылыс
лыдѡдї газетыс, коммунист партїја сїезд-вы-
ын жона сорнїтїсны-ї.

— да, — вочакыв візіс еорнінуёдыс:— коммунист партія 14-д ејезд шуіс: кыч мыј верман ёдзёдны індустриализація, лёсёдны унжык машінајас вёчан тырыс заводјас.

Кушём вузёс міяныи медеа оз тырмы? Кушём фабрикајас медјона колёны? Мыјла колёны міяныи машінајас вёчалан заводјас? Кушём заводјас колё стрёйтны? Кытыс мі вермам чукёртны еём промышленност паськёдём-вылё? Кушём бур індустриализація нуёдны государствоса пыцкёсса уждыёёмјасыс (заёмјасыс)?

1928—29-д воёа выль фабрик-завод стрёјба.

Лоё стрёйтёма да лёзёма ставнас-ё, торја цехјасён-ё.

Кушём фабрик-заводјас	Лыдыс	Шёркоддем дон быд заводлён (сурс шайтён)
Металл вёчан заводјас	5	13509
Ізшом перјан шахтајас	24	2554
Хіміческеј заводјас	14	3826
Вёрпромышленност да стрёйтчан кёлүј вёчан заводјас	43	1181
Сіктса промышленност	16	1356

Задачајас.

1. Сталінградын стрёйтчё трактор вёчан завод. Быд дун сені пондасны вёчны шёр-

коддема 133 трактор. Арталөј, кымын трактор вöчасны сені воñн. Вонас 300 ужалан лун лыддөј.

2. 1927-d воын Московско-Курскеј көрт-туј Ундол станціја-дорö востöма выль печкан фабрика. Быд лун фабрикаас печкöны 14 тонна шöрт. Тöлысса бергöдчöс фабрикалөн 833.000 шайт, тöлысса барыш—125.000 шайт.

Арталөј, уна-ö шöрт печкасны воñн, ыжыд-ö вогöгрөс бергöдчöс, вогöгрөс барыш-da.

МЕДЫЖЫД ВІЗМУУЖАЛАН МАШИНАЈАС ВÖЧАН ЗАВОД.

Ростов-на-донуын стрöйтöвы зев ыжыд завод—Гельмашстрој. Мірын мöд сыжыда визмуужалан машинајас вöчан завод абу-на.

1931-d воын заводсö ештöдасны. Крестаналы секі лö тырмымөн колан мувизуужалан машинајас, плугјас да с. в. Öнi 17 украинаса завод мыјда машина лөзöны, Гельмашстрој öтнас пондас лөзны сiјö жың-мында.

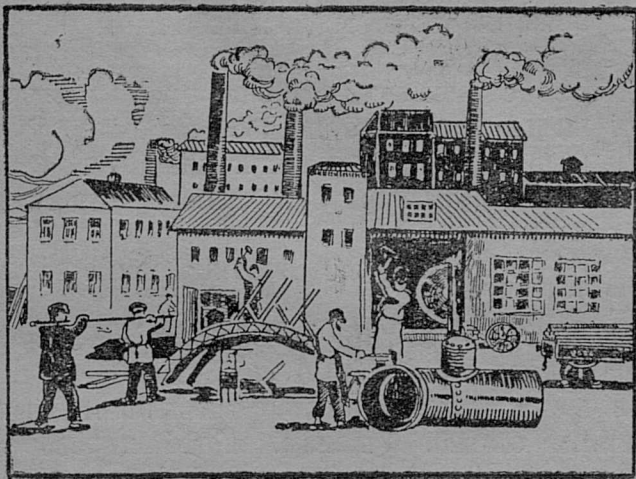
Гельмашстрој стрöјба арталöма 5 во-вылö. 1929 d воын помалöма-нiн көјмöд жүкөн ужсö.

Стрöйтöмкөд щöщөн заводиталöны ужавны торја цехјас. 1929-d воын заводитис ужавны крестанскеј телегајас вöчан цех. Быд во пондас петны 100 суре телегаñ,

быд лун 300 телегаһн. Өтi телегасö пон-
дасны вöчны сöмын кымынкö минутаһн.

Кор заводсö ставнас лөзасны—быд цех

Завод.

пондас ужавны—секі заграңцаса машинајасыд
оз кутны ковны.

Заводса празнык.

Заводын зев гажа: лөз дөрөма рабочејјас
жуёны-ветлöны öтарö-мөдарö, нумјалöны-се-
ралöны.

Релсы-вылын сулалö выл паровоз. Ыр-
гöн да уклад частјасыс зірдалöны шөнді-
-возын. Трубасыс сук щын ыпјөдлө.

Заводсö неважөн-на лезісны дыр сула-
лём-бёрын, а гоод паровоз-нын готев. Став
матігөгөрса олысы сы-жылыс тōдісны. Рабо-
чејјас бат-мамсö, гөтырјассö, челадсö-і, щöщ
талун вајōмадсö, öтвылыс гажōдчыны да нїм-
кодасны бура ужалөм-вылө.

Заводса комітетес ставнас пражнік-вылын.
Öтї на-пыщкыс кісö нужōдөмөн öлōдіс јōзсö:
„Лантлө-пö, сорнітны-пö пондасны“.

Кепкајасөн, картузјасөн пондісны öвтчы-
ны: нїмкодасöны.

Öтї јорт картузсö пöртчіс, мōдіс вїстав-
лыны:

„Кык во сајын, јортјас, тајö заводыс
міјан кын лої. Сöкыд вöлі ужсö сувтōдны,
зев јона лої быдөнлы тїлсыны-пессыны.
Вермім ставсö. Ужалам. Гоод паровоз-нын
лезам. Аскї панам вöчны гоöтїкōд паровоз.
Возын уж јурвывтыр...“

Рабочејјас зев сöлөмсыс вїсталөмсö кыв-
зöны. долыд налөн сöлөмвылас, гажа. Гоод
паровоз! Сїјö-öd абу шутка нїнöмабу-бöрад.
Вермім став абутөмсö, сузчытөмсö.

Медбөрја сөісток. Рабочејјас вешјїсны
релсјас-вылыс. Грым-грым-грым—мōдіс па-
ровоз.

„Ура!“ горōдісны рабочејјас. „Ітерна-
ціонал“ бостїсны сывны. Медбөрјаыс југ-
нітїс паровоз бок.

Паровоз сајалї. Рабочејјас разōдчісны.

— Нем ташом долыд ез вёвлы — сорны-
тёны рабочејјас гортас муніг.

Сылёны. Быд кыв ғыланкывјас бостчөдө
сөллөм возө ужавны, бура, јона.

Кушом прачнык заводас вөллөма?

Сөллөм-сертис абу прачныкыс рабочејјасыслы?

Кушом выл машина вөчан заводјас стрөйтёны кушом интасын?

Мыјла өні зев-нын јона колёны уна уклад, ыргөн да көрт?

Каменноугольней промышленность.

Ізшома интасјас.

Фабрик-заводјас ломтёны ізшомөн. Ізшо-
мыс зев уна сорт. Омөль сортјасыс шусёны
прөста шомөн, а бурјасыс—антрацитён.

Ізшомөн ломтыёны, дај мыјеурө наыс
вөчёны.

Ізшомсө уналаыс перјёны. Медуна сіјө
донбасын, Мөскуа рајјонын, Уралын, Сібы-
рын-da. донбасын зев уна сорт ізшом. Ку-
шөм колө, сещөмөс і позө сетыс бостны.

Ізшомыс абу пыдын му піас, көнеурө
дажө му веркөсын ем. Сывөсна ізшом пер-
јөм оз вылө сувт. ССРС лунвылын ем көрт
сіма интас, металлургическеј промышленност
сени паскаллөма. Ізшомыд сетчө уна мунө.

Мөскуагөгөрын да Уралын ізшомсө еща
перјёны, омөлжык сорт сени-da.

Сібырын кык ізшома рајјон: Кузьнецкеј,
Черемковскеј-da. Интаснас донбасыс ыжыд-

жыкёе, но ізшомсё сее еща-на перјёны, кёрттујсаң ылынёе-да, сесса промышленностыс Сібырын омёла-на паскалёма-дај.

Ізшом пластјас адзісны Кавказыс, Туркменістаныс, Узбекистаныс-да. Сёмын кушдём-жык сені ізшомыс бурлун-сертіыс, оз-на тёдны, ез-на відлавны. Быд во кыскё да кыскё выль ізшома інтас адқёны, озырёе мі ізшомнас.

1928-д воын ізшомсё перјёмаёс 35 міл. тонна.

1933 - д воын шуёма перјыны 75 міл. тонна.

Кушдём рајонјас озырёе ізшомён? Корёј сјё інтасјасё карта-вылыс. Карта-вылыс петкёдлөј ас оданінтё.

Ем абу ізшома інтас Көмі областын?

Кушдём бур ізшомыс промышленностын?

Нызі ізшомыс артмёма.

Важён, зев-нын важён коркё быдмылёмаё аслыссама пујас. Корјасыс вёлёмаёе пујылас. Секі ёніја-дорыс му-вылын шоныд-жык вёлёма. Щёкыда зерлёма. Сынёдыс пыр уловат вёлёма. Пујас нур-вылын быдмёмаёе, гёгёрыс ва. Јона пёрысела, лібё ыжыд төв-помыс пёрласём пујас вёјалёмаёе ваас. Ыт-вајас-дырјі ваыс уна лыа да сој вајлёма, најё тырталёмаёе пёрласём пујасёё. Море берег-дорса пујас ваулё да лыаулё-жё су-равліны. Щёкыда вёвлі, зонь вёра інтасјас

ваулö сурлины, сувтл пужассö лыа да ва
гудырыс тыртлісны.

Кад муніс. Со војас коліны. Муулö су-
рöм пужас ваулын оліг ез қікөз сіемины.
Сојыс да лыа јона лічкісны на-вылö, топы-
да пукісны пужас костас, сынöдлы ветлыны
некыті лоі — сыыс пужас вежеісны, чорҕісны,
сöд шомö пöріны. Сіз-кө, ізшомыд быдман-
тор коласјас, кодјас коркө му-вылын-жö
быдмылöмаөс. Сурöмаөс ваулö, сесса лыаөн
да сојөн тырöмаөс. Уна-уна војас-мыеті пу-
јас-вылас му артмöма, кыз пласт, а асныс
пужасыс ізшомö пöрöмаөс.

Ізшом-моз-жö міјан нурјас-вылын торф
артмö. А нурјас міјан Сојузын зев уна. Пон-
dad-кө кыјöдны, адҕад: нурјас-вылын быд-
манторјас быдмöны. Öтарö најö паскалöны,
пыдö нурас пырöны. Мыкöмында быдман-
тор кулö, вöјö ва пыдöсас, тырö мүөн да
лыаөн. Муыс öтарö содö, а ваыс чінö. Ну-
рыс-кө вылыс пласт ежасö перјам, улысас
рудоват рöма му, тöдчöны-на быдмантор ко-
ласјасыс. Сіјö—торфыд і ем. Костан-кө сі-
јөс, зев бура лөмтыө.

Торфыд, тöдöмыс, абу-на ізшом, зев-на
ылын сылы ізшомöзыд. Сіјö гөрдоват
рöшкыд му, а ізшомыд чорыд, југјалан
сöд із.

Мыј перјоны ізшомыс.

Ізшомын зев уна колан дона тор. Ломтыны-кө сіјөс аслысеама сынөдтөм пачын, ізшомыс торјалө еветілнеј газ, а ачыс ізшомыс коксө пөрө. Көкөсы зев бур ломтысантор, а еветілнеј газыс ломтысө ыглавып пөнарјасын да газөвеј плітајас ломтөны.

Ізшомыс вөчөны карболовеј кіслота, нафталін, уна пөлөс краскајас, черңыла, уна пөлөс лекаратвојас—шуам аспірін. Сакарін зев јумов тор, а ізшомыс-жө вөчөма.

Ізшомыс торјөдөны дука торјас, дукіјас душітчыны вөчөны. Аслысеама кіслота перјөны щынтөм порок вөчны.

Со-өд кушөм колантор ізшомыд, мыјда тор сетыс артмө.

Кык колан гумага.

(Шахтор олөмыс).

Мітріч—зев-ңын важса ужалыс „Краснеј Октабр“ рудныкын (важөн Нарҕенскеј рудныкөн шулісны). 35 воыс дыр ужалө.

— Шахторөн чужі, шахторөн і кула,—серавліс Мітріч.

Унаыс сіјө шахтаас муулө сурліс, ваын гөвкјавліс ваыс шахтаас кыскө друг бузгылтас-да. Унаыс уеліс чургөдчөм ізјас вылыс, унаыс садтөгыс уеліс лок сынөдыс. А пыр

олö да ужалö, вурдые-моз коджьеö муö. Кымын кг. ізшом-нын сijö перјіс аслае кіркаөн, лыддыныс он вермы.

Зев ескö Мiтріч збöд-ерітчіс да крепітчіс-да, уждыс-тај верміс сiјöс.

Унаыс заводітлісны ыстыны сiјöс шојтчан інјасö, курорт-вылö, да Мiтріч ыкытчö ез мун.

Мiтріч кокнöдіс уж.

Кызкö Мiтріч віеміс. друг віеöмыс топöдіс. Мöдö вöлі уж-вылö—пастасіс, нопјасіс, да друг кынöмыс пондіс ыкыртны. Лоі гортас колтчыны. Кујім лун тупласіс. Ладнö сiјö лунјасö-жö шахтаыс ез ужав-да. Зев жар да кос гөжөм сулаліс, шахтаын біыс нөті ез кутчіс, пыр куеі. Шахта заведүжүшпөј пессіс-нессіс, ыемтор ез вермы вöчны. Мiтрічла ыстісны. Мiтрічöс, віеыеöс, вайісны контораö. Те-пö важ ужалыс, гашкö верман кызкö отсавны, бур сöвет еетны кызі шахтаын бі кутны.

дыр мөвпаліс Мiтріч. Сесса щöктіс лөсöдны выл форточка. Сiјö індалөм-серті форточка роъ вестас öзтісны бiпур. Шахтаса сынöд весассіс, вежсіс. Ломзісны бiјас. Пуіс уж. дыр Мiтрічöс мөвкјісны-качајтісны мастерјасыс да рабочејјас.

Отчид Мiтріч воіс гортас зев долыдапырыс, ыумјалö, мыјвылөкö ыымкодасö.

— Ödötta, ы́мкодас!—горödic cijö göтырыслы.—Менам чептын кык зев дона гумага ем, вывти-öd донаёе.

Мітріч—герој труда.

Мітріч зев відчыёмөн кыскіс чепеыс кык пакет.—На, шуö göтырыслы, візöдлы, лыдды мыј гіжöма,—да ачыс і лыддiс: „дона, еöлöмые, бура ужалыс шахтор Круков Кузма Мітрічлы“.

Мöд пакетсö јешцö відчыёмөн косаліс. Канверт пыщыс кыскіс алеј рöма гумага да пондiс лыддыны: „Шахта комітет щöщ став начальствокöд да рабочејјаскöд корö тенö мај 10-d лунö рытја 8 часын рудник клубö ыждöдлыны тенö 35 вöса бура ужалöмые“.

Куpорт-вылö бурдöдчыны.

Кызöдöмыс пемасіс-да, Мітріч мöд піемöсö бостіс.

— „Шахта комітет, щöщ страхкассакöд да адміністраціакöд, тенö ыждöдлöм-бöрын пыр-жö ыстö тенö Крымö бурдöдчыны“.

— Сіз-кö інö, мед сіз. Тајö гумагаыс ескö меным абу зев дона-да. Оз кыскы менö, старука, Крымас. Щöктöны да інö ветла, менö ыждöдлöм-кузаыс. Мед но інö на-ногөн лöб: кык дона гумага.

Кызі Мітріч отсаліс шахтаыслы?
Мыјла сіјöс ыждöдлісны?

Шахтаын ужалом бурмө.

Важон став изшомсө перјылісны кiөн ужаломөн. Зев сөкыд уж сiјө. Мупыщкын, љокдука пөе инын, гөрбыласөмөн да кыска-сөмөн коцкисны торјөдалисны гырые пластјасые изшом торјас. Биыс ужаланинын зев ичөтик да омөлік вөлі, муртса төдчөны вөрые јөзыс.

Өнi заводитөны изшомсө машинајасөн перјыны. Машинајассө бергөдлө електрічество. Машинаыс вурдые-моз пырө мупыщкас, поткөдлө гырые пластјассө, а рабочејјасыс сөмын поснөдлөны изшомсө. Јона кокһаммис шахторјаслөн ужыс. Нөшта, изшомсө порокөн поткөдлөны-і. Уна шахтаын-һин изшомсө вагонеткајасын електрічествоөн кыскалөны. Сiјө бара-жө јона сөкыд ужыс рабочејјасөс кокһөдіс.

Машинајасөн ужаломөн изшөм перјөмыд јона уна сөді. Уна изшом лоі, сывөсна сiјө дөнтөммис.

Мупыщкын позө ужавны сөмын електрічество вынөн ужалыс машинајасөн. Сывөсна важ і выль шахтајас зев өдјө электрофіцирујтчөны.

Мупыщсак лөз саріз-дорө.

Рудник өградаын помаселытөм машинајасызгөм-жургөм, һекущөм сорһи он велав, пелыд чуналө.

— Ноко, Крестё... тыртёмсё јѳткышт.

— Kodі сені машинасё кутё?

Ужалые нывјас ворсѳмѳн-дурѳмѳн кват-
лалѳны вагонеткајассѳ да мыјвынјасыс јѳт-
кышталѳны ѳграда сажѳ. Сені налы вѳла,
некытчѳ мыщаслытѳг шом ректан інѳз му-
насны. Пуѳ ужыс.

Триѳѳѳѳны звонокјас. Мѳдамѳд-бѳрса му-
пыщкѳ пырѳны шом перјалан бадѳајас. Пѳв-
ја ѳграда сажын петѳны најѳ мупыщкыс із-
шом тырѳн.

16 кг. чукѳр антрацит ѳѳжѳнѳк шывѳѳ-
мунѳ шом весалан лѳнта-куѳа. Нывјас зев
терыба поснѳдѳк пу зырјасѳн шыблалѳны
шомыс јѳгсѳ, ковѳѳм торјас-да.

Шом вескалѳ мыскал інѳ. Мыскасны-ку-
пайтасны ваын-да, југјалан жѳлѳб-куѳа сѳв-
тѳны вагонјасѳ. Пырыс кусѳкјас-кѳ шахтаыс
перјѳны, 16—32 кг., секі вагонјасас кѳн сѳв-
тѳны. Быд шом пласт пуктѳны дорвыв, мѳ-
чаа, кыѳі лавка жажјасын вузѳс кујлѳ. Се-
щѳм гырыс пласта шомсѳ петкѳѳѳны граѳца
сајѳ. Сѳмын сещѳм шом і бѳстѳны мѳанлыс
мукѳд госуѳарствоѳ.

Мѳанлыс ізшом, меѳеа-нѳн антрацит, за-
граѳцаын зев пыѳѳі пуктѳны, бурѳн лыѳ-
ѳѳны. Петкѳѳѳны Турѳѳјаѳ, Болгарѳјаѳ, Че-
ко-Словакѳјаѳ, Испанѳјаѳ, Италѳјаѳ, мукѳдлаѳ-і.

Лун і вој ѳонбассаѳ лунвылѳ, морелаѳ,
кыссѳны југјалан ізшомтыра вагонјас. Мурт-

са сувтыштмасны станціјас-вылө да бара
воғө. Паныдасые појездјас мөдамөдыслы
шыасөны гудокјасөн.

Һәрп промышленноғ.

Баку кар.

Баку кар Каспiј море берег-вылын. Му-
паста олысјас сiјөс төдөны, һәрпөн озыр-да.
Кар гөгөрас зев уна завод: һәрпөыс карасiн
да мыј-да торјөддөны. Ужалысыс вывтi уна,
жуөны-жуөны ставныс.

Өтчид ме вескавлi һәрп перјан iнас.

Матыстчыны пондiм-да—жужыд һөлпө-
лөса вышкаыс сенi мыјда! бытө вөр сула-
лө. Мөдамөдөаңыс зев матынөе, пөштi абу
кушiныс.

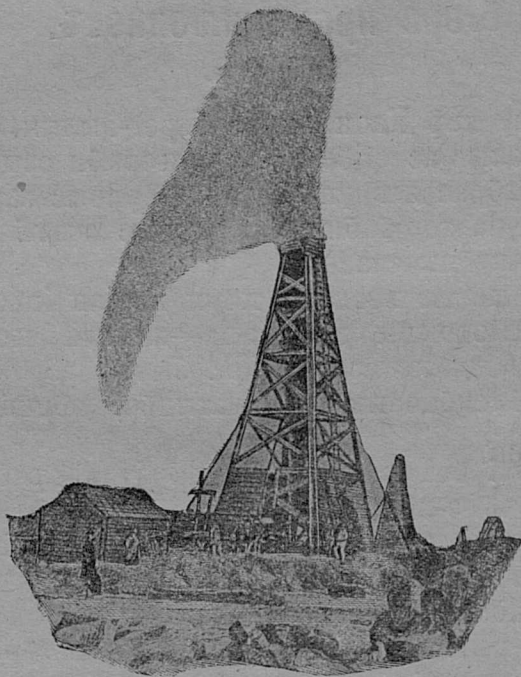
Локтi өтi вышка-dinө да јуалi рабочеј-
лыс, поғө оз-нө мiса һәрп перјөмсө вiғөддыны.

Мун-пө лущө фонтан вiғөдды, шуiс ме-
ным рабочејыс.

Мөдөдчi indөм вышкалаң. Җик мiјкө та-
нi мөд-код. Муыс кокулын вөрө, гөгөр кыз
зык, шутлалөм, һөмтор он велау. Вышка-до-
рас һәрп ты. Вышкаулас—җик ад. Сөд рөма
кiҗөртөр бығө, пуө, пөссө шыбытны кыз
чугун вөвт роғ-вывөсыс.

Овлө, фонтанјас друг вөссөны, зев јона
друг һәрпыс пондас брыҗыны. Суткiөн му-
көддырјыс петө уна со суре кг. һәрп.

Нерп перјан інсаң нерпыс трубајасд
візувтö карасін вöчан заводö. Сені нерпыс
торјоддны бенчін, карасін, машина маслöјас,

Нерп фонтан.

краскајас, уна мукöд продукта-і. Бакуын се-
щöм заводус зев уна, зонь кар лоöма наые,
„Сöд карөн“ і кимтöны.

Мыҗла Бакусё шуоны „Göd карён?“

Мыҗ вöчсö шышкајасулып?

Кыҗи муныцкыс нерп перјоны?

Ем абу нерпа инјас Коми областын? Јуасёј унаö нерп сетыс перјоны, кыҗи перјоны, кытчö нуоны-да. Кушöм туј нерпа инјас пёскöдöны?

Јешщö кушöм карын Баку-бердын уна нерп ем? Уралын кушöм нерпаса инјас аҗҗисны.

Кушöм бур електрöфикацијасы.

Електрöфикација медјона отсалас народ-неј овмöс кыпöдны. Електричество вын по-чö шедтыны зев донтöма: ва отсöгөн, тор-фөн, омöлсорт изшомөн, шом шыбласјасөн да с. в.

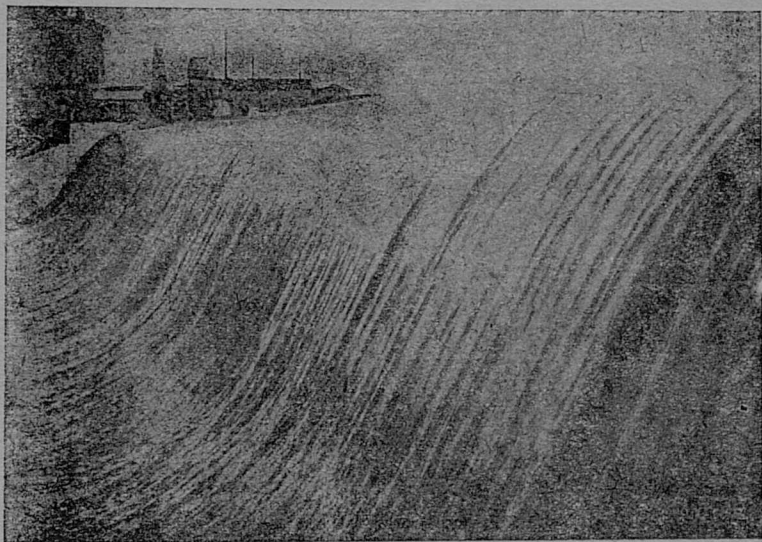
Промышленность електрöфицирујтöмөн зев јона содас вузöс вöчöм, вузöсјас донтöммас-ны, ужалöм кокнаммас, ужалан ногјас да ужалан инјасыс бурмасы.

Електричествоөн быдтор по-чö вöчны. Сі-јö бергöдлö стантö, качајтö ва, весалö ола-ниныс да ужаланиныс сынöд, лептö, лөзö, да новлöдлö сөкыд торјас. да-öд став-сö тајöс ічөтік мотор і вöчö. Ужалö-а, неку-щöм gryма-јіркакылöм-ні, җіжгöм-ні, бус-ні абу. Сывöсна ужалысмы јона кокні ужавны.

Електрöфикација—зев бур отсöг крестана овмöсын.

Електричествоыс крестана овмöсын зев-жö ыжыд бур. Мувиужалан машинажаслы

колö сöмын електріческөй двігатөл—мотор.
Сіјö абү зев сөкыд, позö інтасыс-інтасö нов-
лөдлыны, быд үжö доддавны. Ужалö і по-
малö ужавны кор щөктан. Сіјөн вөдлчныны
некущом торја ыжыд кужом оз ков, быд

Волхов электростанція.

крестаңін вермас вöчны. Пöжарыс оз ков
повны-ңі. Електрічествоін позö гөрны, вун-
дыны, вартны, төлөдчыны, көјдыс весавны,
выј вöчны, лыстыены...—но быдтор. Ужыс
зев ödjö содас, а рөскөдыс јона чінас.

Електростанціјајас стрөйтöны кöнi уна ломтантор (торф, iзшом), лiбö вауејас (водопады), лiбö јона вiзув ва.

Вiт воiн шуöма помавны 42 гырыг електростанціја. 30 станціја на-пыщкыг стрөйтöны-нын.

1927-d воын помалiсны да леґiсны уҗавны зев ыҗыд електростанціја Волхов ју-вылын. Стрөйтöны електростанціја днeпр ју-вылын, Волхов станціјаыг-на ыҗыдöс да јонöс. Сiктјасын-нын електростанціјајас емöс.

Мыј-кö сiјö јеҗыд шомыс.

„Јеҗыд шомтö“ быдөн тöдöны, сöмын мöд-ног сiјöс шуöны-а. „Јеҗыд шомыд“ быд шорын i јуын ем, абу ґерт быдлаын öтмындаöн-а. „Јеҗыд шомөн“ шуöны вiзув ваöс. Вiзув ва, ломтысанторјас-моз-жö, машинajaс вермö бергöдлыны.

Уна-ö „јеҗыд шöм“ мупастаын.

(Гурс вöв вынөн).

Государствојас	Уна-ö јеҗыд шом	Уна-ö уҗöдöны
Öтүвтöм Штатјас	59.360	9.824
ССРС	20.254	1.000
Франціја	9.000	1.200
Германија	7.709	804
Англіја	963	210

Кушöм бур електрофікаціјаыс?

Кушöм уҗас електрiчествоiн поҗö вöчны?

Важөн і өні.

Важөн сөмын төдліс сар
Кабак да пөлітса.
Өні комі Сыктыв кар—
Зыранскеј столітса.
Пемыд пыцті ветлім дыр,
Лымсө, һајтсө лојім...
Өні оз-һын дојмы ныр:
Лектрічество лоі.
Важөн, кыңи вөрын лыс,
Пемыд, пыр і вошан;
Нылөс бостан кіөдыс,
Кватітчан-да—тоша.
Өні сурја жылын бі
Сутугаөд мунө.
Сещөм југыд—тој көч ві,
Лун-ө, вој-ө вунө.

Јогор Колегов.

Ілліч һіма сіктын.

(Кашіно, Волоколамскулын, Мөскуа р.)

Лымја мујас-вылө сувтөдалісны сурјас.
Везјөдлісны сутуга. Рытјасын, мыјөн пем-
дыштас, быд керкаын ломқө југыд лампочка,
Ывлаас пөнарјассан југыд-і.

— Міјан сіктын војјаснас гажажык лунын-
дорыс,—шубны крестанаыс,

Електричество Кашиноын важӧнсаң-нын, 1920-d воын электростанцијасӧ стрӧитисны.

Шыгјалан војасӧ, кор војдӧр карасин јона донсалис, сесеа бырі, Кашиноса крестана сартасӧн пукалисны. Јона мучитчисны. Сесеа кооператорјаслы бур дум јурас воіс:

— А мыј ескӧ лоӧ, електричество-кӧ лӧсӧдам?

— Чӧ-ӧв, лантӧј, тащӧм сӧкыд војасӧ да јешщӧ електричество-дај,—вӧлі шуасны полыежыкјас.—Сартаснас-нын олӧј. Јешщӧ-тај сійӧ ем-а.

Унжык крестанамыс секі електричествотӧ пыд-ді ез пуктыны, прӧстӧј тепитчӧм-пӧ. Сесеа регыд казалисны, мыј електричествомд зев бур тор, јона колан. Кооператорјас том крестанакӧд електричество-вылӧ смета лӧсӧдисны да ветлісны Мӧскуаӧ.

Крестана корӧны отсӧг Ленинылыс.

Кашиноса крестаналы електричество пон-діс ковны сојӧм-моз-жӧ. Кооперативые председателыс, Курков јорт, електричество корены мӧдӧдчис Мӧскуаӧ. Ленин-ордӧз воіс. Ленин кывзис сылыс висталӧмсӧ, кӧсјис отсавны Кашиноӧ електричество лӧсӧдны. Отсалис-ӧд: щӧктис сетны Кашиноӧ електричество перјан матерјалјас. Панеіс электростанција. 1920-d воа арын сійӧ ужалис-нын. Ка-

шино сикса пемыд крестана керкајас југдис-
ны мича биһн.

Нимкодасомыд крестаналон, медеа-нын
ныббабаслон да челафлон: од најо електри-
чеството некор-на ез адзывны.

Електростанција востом.

Електростанцијасо шуисны востыны но-
јабр 14 лунө. Востом возвылас Курков вет-
лис Москуаф.

— Леһинөс корі празник-вылө, — локтис
да опшысө крестаналы.

— Серт-һин Леһин мијан-динө локтас, вид-
чыс, — оз ескыны сылы крестана.

— Станцијасө лөсөдны јона отсасис, сы-
ыс сылы ыжыд аттө, — шуалисны мукөд.

Празник лунө воисны карса представител-
јас. Сиктө зев уна јөз чукөртчис, став мати-
гөгөрсө грездөыс вөли воөмаөс. Митинг вөли
шуөма вөчны.

Рытлаһыс-һин туж-вылын тыдовтчис авто-
мобиль.

— Мыј-нө тајө? Kodi? Збылыс-өмөј..?

Автомобилыс петис палтоа, жеһыдик пела
шапкаа морт да быдөнкөд киаөмөн виҗаку-
тис, „Улланов Леһин“ шуыштас.

— Леһин воөма, — вомыс вомө сикт-куҗа
јуөр мунис.

Владімір Іллічкөд Надежда Константиновнаыс воѡма-і. Пырісны керкаѡ. Ілліч щажуіс, ѡті стѡкан дѣревенскеј сур-да, војдѡр жуаліс—абу-ѡ кодѡдана сурис.

Леѣнн крестана-ордын.

Ілліч дыр сорнїтіс крестанакөд му-жылыс, продразвјоретка-жылыс, кызі олѡны, мыј ужалѡны. Вывті прѡстѡј да шаң морт, щапїтчѡм мода абу. Быдтор-жылыс жуасіс, быдтор сылы колѡ тѡдны. Крестана олѡмтѡ зев ура тѡдѡ.

Мїтінг-вылын Леѣнн уна вїсталіс ставјѡз-кост олѡм-жылыс, Сојуз-пыщса олѡм-жылыс-і. Зев бура вежѡраліс крестаналы, кызі Сојузын олѡмѡн да ужалѡмѡн вескѡдлѡм мунѡ. Мїтінг-вылын крестана зев аттѡкајтісны Леѣннлы јона отсасѡмыс станціја сувтѡдны.

Кущѡм бур лої елѣктрофікаціја-помыс крестаналы.

Колї кымынкѡ во. Іллічыд абу-нн—кулі. Но сіјѡ отсѡгѡн ѡзтѡм лампочкајас ѡні ломтысѡны, нѡшта југыджыка воѡѡа-серті. Елѣктрофіцірујтѡма став рајјѡнсѡ. Јаропѡлец сїктын зев ыжыд рајјѡннеј елѣктростанціја, јурдѡдѡ 19 грезд. Леѣннѡн панѡм уѡ зев ѡдјѡ паскаліс.

Рытын пукалім Курков-ордын. Керкаас југыд. Ывлаас, пöнарјассан, југыд-жö.

— Мјанлыс сикттö öнi он-нын i тöд, қi-кöз вежеіс. Леңін волөмсаң зев-нын уна былторјыс. Трактор лөсөдім, локтан тулыссаң тракторөн пондам гөрны. Вундан, вартан да ыцқан машинајас емөс, плугјас. Таво електрічествоөн-нын вартім. Зев лөсыд, быдөнлы сөллөмвылас воіс.

— Ставыс Іллічсаң, уна бур сјö мјанлы вöчіс. Сы-куча öнi сиктнымөс Іллічовоөн шуам.

Мыјла Кашіноса крестаналы колö вöлі електрічествомс?

Kodі думыштiс Кашіно електрофіцірујтны?

Kodјас кооператорјас-дор сувтісены?

Кықi отсасіс Леңін електрофікаціја нуөдны?

Нурвыв олөм.

(Ярослав губернаын).

Жуöны ужалöны торф перјыејас. Горні, серам, ыллөм—ылö-ылö кылö. Гожеа шондi сотö ужалыејасөс.

Регыд нурвыв југдас. Панöмаөс зев ыжыд корпус электростанціјаулö. Неважөн Шатуркаыс вајісны турбіна.

— Кыз мөдас таяжда добра ужавны, небое интасыд југдас, — кылö, шуалö пöрые ужалыс.

— Ыжыд Һурые?—јуалһны сылые.

— Ем. Со мыҝ ыжда,—öвкһітіс кһнас суҝ-
мһнвыҝја:—300.000 га лоö, унҝык лһбö.

Зев сöлöмыс кывзһм сорһі рабочеҝлыс
Һур-ҝылыс, ыжыд електростанҝја-ҝылыс-да,
кыҝі сені електрһчествосö пондасны перҝыны
торф отсöгһн.

— да, другö, абу-таҝ таҝö Һур, а зарһі
ноп. Һеважһн-на інтас-вылас зывек вöлі ві-
ҝöдны, полһм таҝö інтасыс, ҝорһм...

Мунһмö електростанҝја стрöҝба - вылö.
Уҝыс пуö. Коҝувкот-мында уҝалысыс, ко-
ҝувкот вöрасаөс.

Інҝеңер індалö уҝһн, сылһн отсасысҝас
тöҝдыгһны вöчны быдтор кыҝі сіҝö щöктö.

Ветлһм рабочеҝҝас оланһнö. Вöрын сіҝö,
зев гажа інтасын. Соҝöһны-ҝуöһны öтув. Вер-
дöһны бура, пöтöса соҝанһн. Абу дона.

Клуб ем, сöмын уҝалысҝасыс абу-на ве-
лалöмаөс клубас ветлыны.

Воҝшöрҝад. Лöҝ. Пемыдас Һур. Но быт-
тö кодкö зев ҝугыд локтö сіҝö Һур-вылö.
Костас Һурсö, гөгöр ҝугдöдас. Сіҝö — елек-
тростанҝја.

Комі областын Һурҝас косталöһны оз? Кöһі?

Мыҗ Ғеревһаыҕ мунӧ карӧ да мыҗ карыҕ Ғеревһаӧ пыртӧны.

Кар, Ғеревһа-да.

Арын муҗас кушӧҕ сулалӧны, һаӑ idра-
лӧма. Крестана амбар jӧртӧdҗас тырӧҕ был
һаӑӧн.

Крестана колӧdӧны аслыныс соҗны һаӑ-
сӧ, а лышнеҗсӧ вузалӧны базар-вылын лыбӧ
кооперативҗасӧ. Сетыс һаӑсӧ нуӧны карҗасӧ.

Карыд оз вермы овны крестана һаӑтӧґ,
цыгла кулас.

Ғеревһаыд — СССР jӧртӧd. Ғеревһаыс
карӧ оз сӧмын һаӑ мун, а быдсама сырҗоыс
крестана овмӧсыс. Сырҗоыс сесса фабрик-
заводҗасын вӧчӧны вузӧс: паскӧм dӧра, кӧм-
котҗас, сахар, выҗ да с. в.

Фабрик-заводӧ-кӧ еҗа сырҗӧ воӧ, секӧ
фабрик-заводҗас сулалӧны, оз уҗавны, вузӧс
чинӧ. Сӧз - кӧ, промышленностыд крестана
овмӧскӧd зев jона суртӧма.

Карҗасын лун-лун шыналӧны тырыс фаб-
рика трубаҗас. Фабрик-заводҗасын уҗалӧны
уна суре рабочеҗ, вӧчӧны паскӧм, кӧмкот,
уҗалан машинаҗас да с. в.

Став сещӧм торҗыс карыс локтӧ Ғеревһаӧ.

Весӧґ чарлатӧ, даҗ сӧҗӧ карыс ваҗӧны,
Ғеревһаын оз вермыны вӧчны.

Быд крестанлы колö, шуам: сов, кара-
ын, изтöг, мајтöг, етеклö. Ставсö сїјс вайöны
карыс.

Öнїа кадын наукатöг овны он-нын вермы,
зев сöкыд. А став нїгаыс печатајтчö карын.
дае нїгајас сїктö пыртöны.

Кар да деревна кост суртöсыд зев ко-
лантор. Карјасын колö вöчны бур да донтöм
вузöс, а деревналы колö вердны карсö да
уна бур да донтöм сырјо сетны.

Кар да деревна костын-кö јон суртöс
лоö, быд сузчытöмсö вермам.

Мыј нуöны деревнаыс карö?

Кушöм сырјо деревнаыс фабрик-заводјасö воö?

Мыј вайöны деревнаö карыс?

Колö-ö индустриализација сиктын.

Сиктса чукöртас-вылын пансїс горнї вїз-
му ужалöм-јылыс. Селегатка Маша бостїс
кыв.

— Ме со мыј көсја вїставны, — заводїтїс
Маша: — сöвет власт јонжыка рабочејјас-пон-
да тöждысö, крестанаыс вунöдöмаыс. Бостам
көт индустриализацијатö. Мыј сыыс мїанлы,
крестаналы?

— Вайлö меным кыв, — шыасїс Сомова. —
Маша нельучкї вїсталис. Сöвет власт колан
став ужалыс јöзлы. Индустриализацијаыд крес-
таналы колö-жö.

— Збыль висталис Сомова јорт,—шуйс чукортас нуодыс.—Сіктса овмёс суртчёма промышленностикөд. Коди нёбё фабрик-заводжасын вёчём вузёс? Медуна—крестана. Сің-кё, крестаналы колё төждыены, мед вузёсјас вёліны бурёе дај донтёмёе. А кытыс фабрикаө сырјоыс воё? Коди вердё рабочејјасёс? Сікт, крестана. Сің-кё-інё, сіктса овмёс топыда суртчёма промышленностикөд.

— Сің ескё сіјё, збылыс, — кылёсетіс Маппа.

— Сің кё-інё, выль фабрик-заводжасыд крестаналы колёны-і, мёдногён-кё—індустріализаціаыд крестаналы щёц колантор. Бостамё електрофікаціа. Сіктлы-ёмёј-нё сіјё оз ков? Ёд електричествоыд зев јона донтёммөдө вузёс асдон (себестоимость).

Выль көрттујјас вёчамё. Најё бара-жё коланторјас, донтёммөдөны вузёс кыскалём.

Сталинградын стрөйтчё трактор вёчан завод. Сіјё-ёмёј сёмын рабочејјаслы колантор?

— Уна завод-нё стрөйтёны, крестаналы колансё?—јуалис Маппа.

— Бөрја војасас стрөйтёма квајтымын кык завод сіктса сырјо вузёсё пёртны да 47 наһ елеватор. Воқовылё уна завод шуёма стрөйтёны-і.

Горны помалігён горнынуодыс нёшта сөдтіс:

— Кымын јона ми бурмодам промышленност да унжык машина лосодам, сымын одјо бурмас ектса овмөс, кокнаммас крестана уж.

Кушөм бур крестаналы ыль фабрик-заводјас стрөйтөмыс?

Кушөм заводјас колө стрөитны ектјасө? Кычј вежсас ектса овмөс промышленност бурмөдөмыс?

Шефскеј грівенникјас.

Москуаса Трехгорнеј фабрикаын ужалөны Расаң, Калуга да Владимир рајјонјасые воөм јөз.

Гожөмјасын најө гортас ветлөны, шөјтчиг-мозыс ыжыд уж ас ектјасас нуөдөны. Бур сөветјасөн отсасөны, вежөралөны гөгөрвотөм торјас, тудалөны кодлы кытчө отсөгла шыасны, виставлөны көні кычј паскыд му-вылын олөны. Локтөм-бөрас сесса газетө гіжөны кодј мыј вөчас, көні кычј крестана олөны, кычј вотјас течөны-мынтөны, кычј колхозјасө да артелјасө котыртчөны, кычј екса кооперативыс ужалө, кычј сөвет власт отсасө гөлјаслы да шөркоддем крестаналы.

Рабочејјас төвбыд ектса олөм да крестанаөс кажтылөны. Лөсөдөмаөс шефскеј общество, отсасны крестаналы. Оти подшефнеј вөлөстын Смоленск рајјонын рабочејјас ас щөт-вылас вижөны докторөс, агрономөс, волісполкомас 2 ужалыөс-да. Быд шлен шефскеј обществоас быд төлыс мынтө грівенник членскеј взнос. Сіјө грівенникјасые шөјтјас

чукөрмөһны, сы-вылө і ужалөһны — отсасөһны крестаналы сөмөһ да јөзөһ. Сіјө мыј-на: подшефнеј вөлөстјасас кымынкө опытно-показательнеј овмөсјас лөсөдөмаөс.

Сецөм овмөсыс крестанін вермө һөбһны бур рөд скөт, бур, весалөм көјдыс, бур сөвет кызі бура овмөс нуөдһны. Сецөм овмөсјас-вылө візөдөмөһ уна крестана-һын мусө унавөжаөһ ужалөһны, мујас-вылас турун көзөһны. Сывөсна налөһ codi уна скөт, мөвпа-лөһны лөсөдһны выј вөчан завод.

Рабочејјас подшефнеј вөлөстјасө воста-лөһны јаслјјас, детскеј садјас. Сені крестана чөлад олөһны сөстөма, пөтөс. Чөладыслы до-лыд, дај бат-мамыслы лөсыд: уј-вылад му-насны-да — сөлөмыс местаһын, чөлад-понда төждыһны оз ков. Војдөр јаслө чөладсө леҗһны полиһны, сөсса адзіһны јаслө-помыс бурсө-да, ставһны пондіһны еујөһны.

— Лөсыд-тај вөлөма јаслөһыд,—шуөһны:— көт мынлам чөладыс лун-кежлас.

Уна крестана воліһны фабрікаө, відлавһны сіјөс.

— Мі ескө тані воһім, станјас костас. Петан тујһнымөс ег адзөј. Кызі со ті, рабо-чејјас, маһінајас пөвстөһыс ветлад, он полөј маһінаулас еурөһмыс. Кызі тіјан кінһыд сузчө тамда чөһнөксө лөсөдһны,—шуалөһны крестана.

— Ме ескө тані ег куж ужавһны. Пөлтөм-мі ескө зыкөһыс,—кајтөһны мүкөд.

— Кыѳі бара таѳѳм ыѳыд зыкас лун-
-лун рабочеѳѳасыс уѳалѳны,—шенѳѳны крес-
тана.— Мі ескѳ абужѳ пѳваѳѳѳм ѳѳз-да, ег
ескѳ вермѳѳ таѳі овны—віемім.

Кодлы кокѳідѳык.

Красноармеѳѳѳас чукѳртчасны да ѳѳѳ-
кыда кыпѳѳѳѳны сорѳі: кодлы кокѳідѳык
овны—рабочеѳѳлы, алі крестаналы.

Крестана зонѳас шуѳны: крестаналы-пѳ
медѳѳкыд овны. Страда-дырѳі-пѳ шонді пе-
тѳмсаѳ шонді летчытѳѳ пыр тѳлсаѳ-уѳалан,
прамеѳа соѳѳм-ѳѳѳм ѳі шоѳтѳѳг оз овлы. Ра-
бочеѳѳѳасыдлы-пѳѳѳд мыѳ: кѳѳѳамыс час уѳа-
лісны даѳ шаѳ, сесса ыѳв да ов.

Рабочеѳ зонѳас мѳѳ тор шуѳны: фабрік-
-заводѳѳѳып-пѳ уѳавны му-вылын уѳалѳм-до-
рыс абужѳ кокѳідѳык. Колѳ-пѳ меставылас тѳѳ-
масны уѳнас, ас ыннад адѳывны заводса уѳ-
сѳ, сеѳі вѳѳѳѳѳі верман шуны кодарын—фаб-
рік-заводын алі му-вылын—уѳалѳмыс кокѳідѳ-
ѳык.

Медым заводса уѳѳѳн тѳѳмѳѳны, красно-
армеѳѳѳѳѳѳс нуісны екскурѳѳѳѳѳѳѳ Петров-
скіѳ ѳіма бранскеѳ заводѳ (Бранск карын).
Быд камандалы сѳтисны заводѳѳ новлѳѳѳѳѳ-
ѳѳс, віставлыны, веѳѳѳравны красноармеѳѳѳѳѳ-
ѳѳѳѳѳ заводса уѳсѳ.

Медвоѳѳѳѳ мунісны сынѳѳ пѳѳѳѳѳ веѳѳѳѳѳ.
Зѳв гырыс машѳінаѳас сулалѳны, шонтѳны сы-

нөдсө домнајасө. Красноармејејјас шенчө-ны тырые көлөсајас-вылө. дон-гөрд кизер чугун визувтөм, кранјас воесалөм-пөдласөм, крукјас вөрөм, машинајас укөм, — ставыс шенчана красноармејејјаслы.

Прокатнеј цехын јешпө јона чујмалісны. донөдөм уклад чмеј-моз тувјаліс рабочејјас гөгөр, өтi стан вомыс мөд стан вомө. Јона-жө полана ужавныс. Неуна-кө-өд торкеыш-тас рабочејјыс, дон уклад вөныс пыр i чиж-нитас сіјөс. „Збылыс-тај заводса уждыд зев сөкыд“,—шуісны крестана зонјас.

Выл думјасөн петісны заводые. Сыбөрын некор казармаын ез кывлы сорні, мыј рабочејјаслы кокніа овө. Крестана зонјас кажалісны кодi налөн друг: рабочеј—машинајас-пөвсын да бiа көрт гөгөр ужалыс морт.

Рабочејјасөс пыддi пуктыны пондісны, јона накөд еуртчісны.

Мыјла крестана чajtөны, мыј рабочејлы кокні ужавныс?
Кор крестана зонјас кажалісны, мыј рабочејјаслөн зев сөкыд ужыс?

Гіжөј деныдiка асланыд ужалөм-јылыс.

Кустарнеј промышленность.

Кікост ужјас. Кушөм кікост уж, көні вөчөны-да.

Вөра iнтасјасын, шуам—Мөскуа, Јатка, Перым, Нижегородскеј р., Комі обл., Тотара республикаын-да, пуа көлуј вөчөны.

Јатка, Мёскуа, Њіжегородскеј, Новгород, Перым, Твер, Тула да Јарослав губерњајасын металлыг вөчасёны.

Сір да дөгөд вјјөдөны вөјвылын, вөра интасјасын, мед-уна Кострома, Јатка да Њіжегородскеј губерњајасын, Тотара республикаын-да.

Печкёны-кыёны да гындыёны медјона Њіжегородскеј губерњаын.

Шөвк матерјејас да парча кыёны Кавказајын, Шөр-Аңјаын-да.

Мувиңуңалан көлүј медуна вөчөны Перым, Јатка, Мёскуа, Карков да Смоленск рајјонјасын.

Кучіка көлүј пөшті быдлаын ССРС пастаын вөчөны. Медбура уңалёны јатчана, кунгурчі-да.

Сапөг вурёны Твер, Њіжегородскеј, Иваново-Воңнеевскеј да Карков рајјонјасын.

Гіжөј, көні кушөм кикост уң вөчөны. Карта-вылыс корөј да петкөдлөј сјө интасјасё.

Тијан оланінын кушөм кикост уң вөчөны?

Кызі сөвет власт отсалё кикостуңвөчыёлы.

Сөвет власт кикостуңвөчыёјас-понда јона төждыё. Сіктса кикостуңвөчыёјаслы еөтөны кокнөдјас (льготы).

Кикостуңвөчыёјас да ремесленникјас, озкө віңны меда уңалыёјасёс, мездыёны промысловеј вөтыё.

Кікостужвöчыс кöтi вiзö кыс велöдчысöс,
öткa кiкостужвöчысöн-на лыд-дысö. А велöдчыс-кö кыкыс унжыс, сeкi мынтö вöт,
быд кыс велöдчыс-кö öтi ыжыд морт вест.

Велöдчыс-кö лыд-дысöны 18 арöсасыс том-
жык-жас.

Кікостужвöчыс-кö чiнтöмa патера дон.
Кодeурö кiкостужвöчыс-кö рабöчeй да слу-
жашчeй-моз патернeйсö мынтöны.

Медa ужалeй-кö оз вiзны, сeцöм
кiкостужвöчыс-кö вермöны бöржыны Сöветö.
Керка товарiшчествöжасын шлeнын вермас-

ны лъны-і. Сепцѳм кѳкостужвѳчыяслы уж-
дѳны сѳм, сырјо, жыныја вѳчѳм сырјо-і.

Кооперација вермас спекулантѳс.

Ѳтка кѳкостужвѳчалыс оз вермы ассыс
вузѳссѳ інавны вескыда нѳбасыслы. Унжы-
кыссѳ сіјѳ вузалѳ најѳс спекулантлы, астор-
јѳга вузасыслы лѳбѳ, тѳдѳмыс, донтѳг. А спе-
кулантыс сесса кујім донѳн іналас.

Революцијабѳ став кѳкостужвѳчыыс ас-
торјѳга вузасыс кѳын вѳліны.

Промысловеј кооперација ѳтутѳ кѳкост-
ужвѳчыясѳс артелјасѳ. Артелјасыс ѳтут-
чѳны сојузјасѳ. Артель-пыр, лѳбѳ сојуз-пыр,
кѳкостужвѳчыс донтѳг нѳбѳ вѳчасан кѳлујсѳ,
сырјосѳ-і. Вѳчѳм торјассѳ артель-пыр-жѳ ву-
залѳ, быд торјыс тыр дон бѳстѳ. Артелјаслы
отсасѳ государство: уждѳ сѳм.

Промысловеј кооперација тѳждысѳ бур-
мѳдны кѳкостужвѳчыяслыс вузѳссѳ. Візѳны
меда велѳдысѳс (инструктор) індавны да ве-
лѳдны буржыка ужавны. Кооперација тѳж-
дысѳ велѳдны шлѳнјассѳ грамотаѳ, тѳдмѳдѳ
мувыв олѳмѳн да оласногѳн.

Вывті колантор кустарно-промысловеј коо-
перацијаыд вузѳсјас кор оз сузчыны. Секі
асторјѳга вузасыс вермас нѳбны рынокыс
став коланторсѳ кѳкостужвѳчыслы, сесса ву-
завны сылы коланторјассѳ дас-пѳв донѳн.

А коопераціяыд-кө ем, сiјö асторјöга вуза-
гылы оз сетчы.

Кушöм кoкнöдјас сетöны кiкостужвöчысјаслы сöвет власт-дырјi?
Мыјла колö промысловеј кооперація?
Тiјан оланiнын ем абу промысловеј коопераціяыс?

Кызi лöсöдöма мiјан промышленность.

Капиталист государствојасын став про-
мышленностьыс капиталистјас, фабрикантјас
да банкирјас кiын, вескöдлöны сiјöн, кызi
налы колö, кызi налы выгöднö.

Мiјанын став промышленностьыс государ-
ство кiын. Вескöдлö сiјöн Высшiј Совет На-
родного Хoзaјства (ВСНХ, жеңыда шуöны).
Сојуз пастаын пöштi став промышленностьö
лöсöдöны СССР ВСНХ план-сертi.

Быд республикаың, кодјас пырöны СССР-ö,
ем аслас Народнеј Хoзaјство Совет. Нaјö
лöсöдaлöны планјас меставывса промышлен-
ность кызi нyдны, ужалöны СССР ВСНХ
iндалöм-сертi.

ССРС ВСНХ кiулынöс сiз-жö став став-
сојуз паста колан предпрiјатiејас, шуам:
iзшом перјан шахтајас донбасын, Уралын,
Гiбырын, гыры металлургическеј да машина
вöчан заводјас-да.

Медым буржыка ужсö нyдны тајö пред-
прiјатiејас-вылын, нaјöс öтyвтöны трестјасö.
Емöс трестјас: донуголь, Гiбырса Кузнецкеј
бассејн трест да мукöд.

Трестö öтувтчöны öткод, öтi тор вöчан предпріятіејас. Шуам, шöвк кыан-печкан фабрікајас öтi районын öтувтчöны шелко-трестö. Сітеч, сатін, каленкор, бјаъ да мiткал кыан фабрікајас öтувтчöны хлопчато-бумажнеј трестö. Кучік вöчан фабрікајас—кучік вöчан трестö (кожевенный). Сахар вöчан заводјас—сахар трестö. Трест ужöн нуöдöны республикаса народнеј хоъајство советјасы, код республикаын трестыс.

Трестö воöм барыш фабрік-заводјасыс пырö государствоса доходö.

Сіјö доход-вылö государство бурмöдö промышленност, стрöитö выл фабрік-заводјас, содтö рабочејаслы уждон, бурмöдö налыс оланінјас, олöмсö-да.

Кызі шуöны Коміссаріатсö, кодi öтувтö став промышленностсö

Кытчö візöны промышленностыс воöм барыш?

Сöвет власт лöсöдö овмöссö план-серті.

План-серті ужавны выгöднö, быдтор öд-јөнжык дај буржыка артмö. Секі государство ковтöм торјас-вылö сöмсö оз віз. Лöсöдö сöмын сещöм вузöсјас, мыј колö ужалыејаслы. Соціалізм лöсöдны планыд щук колö.

Сöвет власт воыс-воö буржык план лö-сöдö овмöссö нуöдны. Сijö быд во-вылö пас-жалö унаö кущöм вузöс вöчны, шуам: унаö еітеч кыны, унаö чугуи кістны, кымын гоз колошi вöчны да с. в. Коланжык вузöс-вылö донсö лöсöдöны-і, шуам: еітеч, һаһ, шаж, сакар, карасін да мүкөд тор-вылö. Арталöны унаö кущöм машина заграницаыс пыртны, кущöм мүкөд пöлөс вузöсјас вайны-да; мыј петкөдны заграницаö—унаö вөр, һерп да мү-көд тор.

Воыс воö планö унжык тор пырö, öтарö паскөдчöны, содтысöны быдторјөн. Сыпонда олөм мiјан Сојузын бурмө, Сојуз јонмө.

Мыј лö план-сертi овмөс нуöдöмыс да мыјла сijö колö про-летаріат государстволы?

План гырыс ујјас нуöдны.

Ставсојузса сöветјаслөн вiтöд сјезд вын-сöдiс народнеј овмөс бурмөдан план вiт во-вылö—1928-д вога октабрсаһ 1933-д вога октабрöз.

Планас стöча iндалöма көнi мыј колö вöч-ны вiт воһн. Арталöма, мыј-вылö унаö сөм колö, кытчö кымын ужалыс-да. Iндöма ку-щöм сөкыдторјас паныдагасны план-сертi ујһнуöдiг.

Вiт вога план мiјанлыс овмөснымөс қi-көз вежас.

Віт воін промышленностным зев ыжыда
возö тувтчас. Важ фабрік-заводјас гыреöдас-
ны, выль-ногөн лөөдасны, выль машинајас
сүвтöдасны. Вүзöс унжык лөб. Стрöитасны
зев уна выль фабрік-заводјас, гырые, бур,
выль машинајасөн.

Віт воін зев јона паскалас електрічество.
Стрöитасны 42 выль, гырые электростанціја.

Медым бурмөдны овмөс, колö уна металл.
Өнөз мјанын сіјö еща вöлі. Чугун воін
көстлөсны сөмын 3 мільон тоннаөн, а 5 во-
мытө сіјöс кутасны көстны мјан заводја-
сын 10 млн. тоннаөн во.

Ізшом перјөм віт воін codac 35 млн
тоннасаң 75 млн тоннаөз во. Нөрп кык-
мында уна өнја-сертө пондасны перјыны.

Выль фабрік-заводјасö, шахтајасö, елек-
тростанціјајасö ковмасны зев уна машина.
План лөөдөгөн сіјöс абу вунөдөмөс. Віт
воін машина вөчөм кујим-мында codac.

Металлтөг, ломтысантөг, машинајастөг,
електрічествотөг народнөј овмөс бурмөдны
он вермы. Сывөсна і тајö торјас медвозы-
нөс віт вөса планын. Но віт вөса планö абу
вунөдөмөс сүјны і ужалыејаслы колан ву-
зöс вөчөм. Шуөма стрöитны выль кыан-печ-
кан фабрікајас, кучік вөчан фабрікајас, са-
хар заводјас да с. в. Вүзöс сүзчытөм бырö.

Мі зев гөлөс да пемыдөс вөлім: сарскеј влает абу төждыелөма овмөс бурмөдөм-понда, јөзсө велөдөм-понда-да. Öнiја овмөсным мiјан сардыреа овмөс-сертi јона-нын бур. Колө зiлны вөтөдны да панјыны овмөснаным возынмуныс капиталист государствојасөс: Америка, Англіја, Германија, Франција. Вiт воа плантө сiқи i лөсөдөма, сiјө тужөд i нуөдө мiјанөс.

Вiт воа план iндө кызi крестана овмөс бурмөдны-i. План-сертiыс крестана овмөсды 5 воөн 2-пөв јонмас, мувијужалан машина 4-пөв уна содас.

1933-d воын мiјан заводјасыс петас 50.000 трактор, а öнi вөчөны воөн сөмын 3.000 трактор. Миңерала мувынеөдантап содас 40-пөв уна öнiја-сертi.

Ңаңыд уңжык пондас воны. Ңаң сузчытөм бырө. Кык-кујим во-мысi пондам вермыны петкөдны ңаңсө заграницаө.

Сiктјасын гырыс колхозјас да совхозјас лөбны. 18 мiльон крестана мувијсө өтүв пондасны ужавны.

Сiктјасын i карјасын јона паскалас кооперација. Воссаласны выль школајас, болнычајас, јаслијас, детскеј садјас, клубјас. Вiт воөн колө велөдны 18 мiльон гырыс велөдчытөм мортөс. Шүөма, рабочејјас-пөвсын-пө мед весiг өтi велөдчытөм морт оз кол.

Рабочейлөн да крестаналён олём бурмас, ужалём кокнаммас.

Рабочей лыд содас 4 миллион морт-вылө. Уждон содас-і. Уждөмјас чінасны. Лоө 7 часа ужалан лун.

Регыд лоас сещөм кад, кор бырасны карјасые непманјас, а сіктјасые кулакјас. Мі матыетчамө социализмлаң. Віт вога план мјанөс сетчө нуөдө.

Віт вога план олөмө пыртны лоө сөкыд. Ужавны ковмас вьлногөн. Ужые пыпјалөм да локногөн ужалөмтө лоө еновтны. Быд ужалысely ковмас вөчны 2-мында уна өні-ја-серті. Віт воөн вузөс доныд мед чінас 35 процент (быд шайт-вылө 35 ур). Сізі-кө пондам вөчны, сөмын секі лоө мјан сөм вьл стрөјбајас-вылө, вьл торјас лөөдны-да.

Став ужсө да ужалөмсө колө бурмөдны. Став вьн-ебөс пуктыны вьл нога олөм лө-сөдөмө.

Віт вога план зырө сөвет Сојузые колөм буржујјасөс, кулакјасөс, непманјасөс. Најө, төдөмые, кокніа оз сетчыны, пондасны торкны вьл олөм лөөдны.

Но коммунист партіја отсалөмөн да ін-далөмөн став сөкыдсө вермам, ставсө вөчам, мыј шүөма віт вога планын.

Мыјла віт вога планын медвоңын промышленность паскөдөм да бурмөдөм? Кущөм уж промышленностын медјона шүөма паскөдны? Кыңи вежас віт воөн крестана овмөс? Кущөм бурјас лөоны мјан странаын віт во-мысәті? Мыј шүөма вөчны віт воөн Коми области?

Производственней совещанье.

Кузнечней цехын производственней совещанье. Директор, инженеряс, завком, рабочеяс-да толкуйтны кызи вузос-выло дон чинтыны, донтөмжык вузос заводы лезны.

Кык час-нын сорнытисны.

Цехөвей рабочеј кыв коріс.

— Цехөвей рөсход, јортјас, колө чинтыны. Заказјас кадын вөчны. Щөкыда мијан вузос кадын оз пет ужалан көлүјјас абу местаасөс да сижөн, пыр коре најөс. А кадыд-өд оз видчыс, өтмоза воҗө мунө. Вөчөм тортө вајан-да, примитыс-динад, мукөддырјыс, кык час-сөҗ сулалан, видчысан черөд. Көдөурө ку-ритчыны радејтөны, сорнытны-да. Быдтор-выло кадыд мунө, сижө і еща вузос вермам вөчны.

— Сижө сиз, Малцев. Збыль висталин.

— Кран оз лучки ужав, сывөсна щын, чад. Жар. Лолавны немторјөн, — шуалисны мукөд.

Медбөрынас директор сорнытис. Сижө вөлі прөстөј рабочејөн.

— Ставным өтвылыс пондамө ужавны, — помалис сорнисө:—быд тор-јылыс өтлаын сорнытны-толкуйтны. Секі став уҗыс бы-дөнлы сінвоҗын лоө.

Кодкө гора резолюција лыд-дис.

Медвоzza лунас 97 помайн унжык вöчис-
ны фабрикаас. Буржык вузöс-дај. Шыкласөм
вузöсыс кујим-мында чини.

Комсомолкајас-бөрөа мөд бригада котырт-
чис, делегаткајасые. Пондисны панласны.
Öтi лунö комсомолкајас унжык вöчасны, мөд
лунö—делегаткајас. Гажа ужалыејаслы. Ге-
ралöны-ужалöны.

Вежон-бöрын нöшта бригада codi. Сесөа
јешцö дај јешцö. Ставныс бригадајас-вылö
лукөисны, панласөмөн ужалöны. Быдөн зилö-
ны вöчны унжык да буржыка.

Асывјасын фабрикаö воz котöртöны, мед
ескö оз сормыны, мед кадын заводитны
ужавны да унжык вöчны. Фабрикаас сурс
кыыс. Војдөр на-пые быд лун 8 кымын
морт ез ужавны, ез волыны фабрикаас, а öнi
быд лун ставныс ужалöны, вежонөн некод
весег öтi лун ез кол. Пуö ужыс. Öтi бура-
бура ужалö, мөд сыыс бура.

Кык вежон-мыстi гижөд ласкалöмөсө.

**ТАЛУН КЛУБЫН РАБОЧЕЛАСЛÖН
ÖТУВЈА ЧУКÖРТАС.**

ГОРНТАНТОР:

1. Социалистическеј ордјысөм.
2. Фабрика уж-жылыс отчет.

Клуб тырі јѳѳн.

Кыыјас, быттѳ імеһһічајас, медвојасѳѳ.
Віѳѳдласны да віѳѳдласны печкыејас-вылѳ.

Медвојдѳр сорһітіс фабріка діректорыс.

— Таво мі мукѳд фабрікајасыс уһһаным
бѳрѳ колім,—шуіс сіјѳ.—Міјанлы колан во-
-серті уһжык вузѳс колѳ вѳлі лѳһны, дај
7-ур-вылѳ донтѳмѳс. Воһыныс колі-һһн, а
вузѳсным һѳті-на ез донтѳммы. Коммас чо-
рыдһыка зелтчывыны да донтѳммѳдны сітѳчтѳ.

Сы-бѳрын кыыс Петрова сорһітіс.

— Діректор вескыда вісталіс, колѳ сі-
тѳчтѳ донтѳммѳдны. А міјан мыј вѳлі? Ме
аслам уһһаланіһ-һылыс вістала.

Станјас міјан сулалісны, а мі варгім-
-сорһітім,—кывјас бертласѳһны да дівја. Омѳль
вузѳсыс суніс мыждім. Оні сіјѳ-жѳ суніс, а
щыкѳм вузѳс бырі. Мыјла оні уһжык вѳчам,
јуала тіјанлыс?

Асным бурһыка пондім уһавны да сіјѳн.
Уһжык вѳчам, ыһыдһык дон бостам. Аслы-
ным бур, да і фабрікалы выгѳда.

Ме-һогѳһ-кѳ, кыыејаслы колѳ кыскыны
ордһысѳмѳ печкыејасѳс-і.

Печкыејассаһ сорһітіс Бурова.

— Петрова, јортјас, бур тор вісталіс,
бур тор вѳзјѳ вѳһны. Брак міјан зѳв уна.

Ордһысны-кѳ пондам—код тѳдѳ коді ко-
дѳс вермас: кыыејас міјанѳс, аһі мі кыыеја-
сѳс. Кыыејаслы бура уһһалѳмһас да уна вѳ-

чѳмнас воэ-на ышһасныс да ошһыеныс.
Бостчылам-кѳ, панһам најѳс.

Ызгыны мѳдїсны, муртса оз косасны
кыыеһас печкыеһаскѳд.

— Ог сетчѳ панһыны!—горзѳны кыыеһас.

— Панһам даһ колам!—оз сетчыны налы
печкыеһас.

— Сїз-кѳ, — шыаеїс ѳтї рабочеһ мїчѳд-
чыс:—мї щѳщ пондам ордһыены. Кыыеһасѳс
ї печкыеһасѳс панһам.

— Вајѳ корамѳ ордһыены мїжанкѳд „Асја
кыа“ фабріка,—вѳзїс комсомолка Нїна.

— Вајѳ, вајѳ, корамѳ,—шыҗїсны ставныс.

Таҙї со нүѳдїсны медвоэза чукѳртас орд-
һыгѳм-һылыс.

Кыҙї уҗалїсны фабрікаын ордһыетѳз? Кыҙї веҗеїс уҗалѳмыс
кор кыыеһас пондїсны ордһыены? Кыҙї ордһыеѳмыс паскалїс?
Тїжан оланїнын кущѳм соціалїстїческеһ ордһыеѳм нүѳдѳны?

Фабрікаһас оз сувтны.

Асыввоэ Селтсо сїктѳ кыан фабрікасаң
воїсны рабочеһ делегатһас. Најѳ локтѳм-һы-
лыс јуѳр ѳдјѳ паскалїс керкаыс-керкаѳ. Быд
пелѳссаң пондїсны лузгыны јѳз чукѳртас-
-вылѳ.

Чукѳртас-вылын медвоэ шыѳдчїс рабочеһ
Баскаков:

— Крестана, јортһас! Мї воїмѳ фабріка-
саң чуксавны тїжанѳс ордһыены. Ассаңным
мї еѳсјесам бырѳдны брак, уҗыс лытајтѳм,

кодалом. Мі көсҗысам тајо вонас донтөммөд-ны вузос асдон 7 процент-вылө. Сыыс чөж-еөм сөм-вылө был фабрик-заводјас стрөитам, тіјанлы, крестаналы, колан машинајас, тракторјас да плугјас вөчам.

Тіјансаң, крестана-јортјас, колө міјанлы отсөг, міјанкод-жө көсҗысөм.

Медым міјан кыан фабрикајас оз сувтны, колө шабді. Шабдісө вөдитанныд ті, крестана. Көсҗысөј уңжык шабді вөдитны, да бура, агроном велөдөм-серті сіјөс вөдитөј, өтүв ужалөмөн. Мі, рабочејјас, ужаламө өтүв. өтүвја уң кокһиджык, җажажык, дај уңжык бур сетө. Сеңдөм-жө өтүвја уңчө чуксаламө тіјанөс.

Рабочејјаслы вочакыв віңіс селсоветса шлен Максимов јорт.

— Јортјас! Мі, крестана, тіјанлыс чуксалөмтө прімітамө, көсҗысамө му уңавны был-ногөн, көсҗысам сөдтыны көңа-пуктас воөм.

Бара волөј гөріг-көңігөн. Ас өіннад віңөд-лөј збылө был-ног кутамө черөдитны мујас. өымјас, пуктасјас відлалөј—лүчкіө мі најөс вөдитам. Страда-дырјі волөј, јітчө міјанкөд чорыджыка!

Сыбөрын сөрһітіс крестанін Алінов.

— Біа чөлөм рабочеј делегатјаслы! Рад-пыр, сөдөмсаң бөстчамө тіјанкөд ордјыены.

Ме чэйтлі, міса рабочејјас сёмын ас-вёс-
наыс тэждыёны. Вёлёмакё, абу сіці. Ті
воінныд міжан пемыд гуранё, міжан-возын
кёсјысаннныд бурмёдны фабріка уж, чукса-
лад міжанёс дај буржыка ужавны. Тајё-ёд
зев колантор. Тајё лоё еуртёс рабочеја
крестаніна костын.

Шабдітё мі кёзам, тіжан фабрікајасыд оз
сұвтны.

Ноль час сорытісены.

Рабочејјас чукёстчёмлы воча со кушём
шуём лёёдісены:

„Мі, Селтёо сіктса крестана, кёсјысамё
ордјыены кыан фабрікавывса рабочејјаскёд.

Мі кёсјысам:

Содтыны кёза му плошцад.

Содтыны наъ воём (урожај) 7 процент-
-вылё.

Лёёдны договор кооператівкёд, сетны
сетчё став вузёс шабді.

Отув гёрны-кёзны шабді 5 гектар му-вылё.

Отувја-уж-помыё воём doxodёё візны
отувтчём крестана овмёс бурмёдём-вылё.

Нёшта, чуксаламё щёщ міжанкёд ордјы-
ны Вылыбса да Івановка грездса крестанаёс,
мед најё щёщ-жё міжан-моз кёсјысасны
вёчны“.

Рабочејјаскод прѡшщайтчигѡн крестана шуалисны:

— Зев ыжыд атѡ волѡмныд-вылѡ. Ен вунѡдѡј мијанѡс, воѡ воывлѡј, да щѡкыд-жыка. А ми мыј кѡсјеим, вѡчам.

Мыј кѡсјеисны вѡчны рабочејјас? Мыј кѡсјеисны вѡчны крестана?

Тіјан сиктса јѡз кыѡи ордыеѡны овмѡс бурмѡдѡм-могыс?

Кыѡи олѡны рабочејјас капіталіст государствојасын.

Заводјасыс менам!

Тажтѡм арѡа лунѡ куѡ пызансајын пукалісны 8 морт. 7-ыс на-шыс рабочејјас. Њу-кыртѡмаѡс, кельѡдѡмаѡс. дрѡжжитѡны. Тірѡан кіас кутѡны шлапајассѡ. Скѡра виѡд-лывлѡны 8-д морт-вылас. Чайтан, вот-вот ускѡдчасны сы-вылѡ, чушчаш косавласны.

Кѡкјамысѡдыс Роберт, акціѡнернеј компа-нїајын главнеј тузыс.

Роберт виѡталіс рабочејјаслы, заводе-пѡ ѡні ѡекущѡм доход оз во, став барышсѡ лѡѡ виѡны машїнајас-вылѡ, заводсѡ лѡсѡдыш-талѡм-вылѡ-да.

Сы-бѡрын ѡтї рабочеј-ѡелегат пондіс сорнїтны. Сїјѡ виѡталіс, кушѡм сѡкыда овѡѡ рабочејјаслы, кушѡм дѡнаѡе рабочејјаслы

колан вузöсјас-da. Ъіректор скöрміс сыые, мем-пö сетчöџ њекущöм моџ абу. Піңвоісны, горзыны пондісны.

— Њемтор ме-возын рабочеј олöм-јылыг зыңгыны!—Ъіректор камгіс кулакнас пызана-нас.—Ме ог вермы вежны рабочејлыг олöмсö. Норасаd ічöt уждон-вылö, оз-пö тырмы сіџö сојан-јуан-вылö. Кöт мыјда сет тіјанлы, ставсö сојад-јуад. Омöлжыка јуöј, ещажык віна-вылад віџöј дај пöтöе лoад.

— Мі-тај-нö њекущöм помка ог тöдöј, мыј заводыг öні сöмын убытка воö,—смел-мöдчіс да шыасіс öті рабочеј.—Век-на быт-тö важ-моз уна барын локтö.

Ъіректорыс зев скöрыг віџöдліс сы-вылö.

— Мы-ыј?!—шыіс сіџö.

— Оз тöдчы, міа, мыј заводыг убытка воö,—бара шыіс рабочејыс.—Міјан сінвозын рабочејјас шыгла кулöны, а те важ-моз озы-ра олан, быдтор јурвывтырыd.

Ъіректор локысла лöзöдіс.

— Ті... те... лыстан тащöм кывјас кöча-јінлы шуавны!..

— Њемторјыг повныс,—шыіс депутат.—Ог вермы сесса терпітны, пуö пыщкын. Те-тај-нö рабочејјасöс јуöмөн укöрајтан...

— А-а-а!.. Ті сіџі...—кыкнан кінас діре-ктор кутчіеіс пызанö.—Ок ті, њізувјас! лок-тöмныd да јешіщö сорһітаd. Тöдöј-жö: завод-јасыс менам! Мыј меным окота вöчны, сіџö і

вöчa, кықи выгöднö меным, сiқи i ужöдa. Ме
кöчaјыныс, Роберт ван-Ренсселер! Кықи ме
щöкта, сiқи i лöб овны тiјанлы. Кушöм дон
пукта, сiқи i мынтыгасны. Кодлы оз кажiтчы
ме-ордын ужавны, мырдöн ог ужöд, мунöј
кытчö гажныд. Убырајтчöј татыс, ме-ордые,
мед тiјан дугыс менам мастерскејјасын
ез вöв.

Лантiс. Локысла потны кöсјö, упкајтö.
Селегатјас мöдамöд-вылас вiқöдлiсны, шыні-
тöм петiсны вежöсыс.

Код кiмн фабрик-заводјас капиталист государствојасып? Код-
лы вескалö доходыс фабрик-заводјасыс капиталист государство-
јасын?

Профсојузјас — коммунизм шко- лајас.

Мыј шуiс Ленин профсојузјас-јылыс.

Профессiоналнеј сојузјаслөн ужыс ве-
лöдны ужалысјасöс вöчны быд тор, медкок-
нiсаныс медеöкыдöчыс. Унжык ужалысöс
кыскыны олöмөн вескöдлан ужö. Суртчыны
пролетариаткöд да öтвылыс кыскыны комму-
низм туј-вылö мукöд государствоса рабочеј-
јасöс.

Ҷоквiза вiқöм рабочејјаслыс.

Фабрик-заводјасын да школајасын ужав-
аны лöб пыр бус пiын. Заводјасын нöшта

пыр бі-возын, жар—сотö, грим-грам. Ҷонви-
қайд сизі ужаліг зев ödjö торкеö. Рабочеј
гөгөр пыр бергалöны көлөсајас, ремеңјас,
пілајас. Быд сдук верман сурны налы, он і
төдлы вузвас керыштасны он-кө еусыжа
ов, бергав на гөгөр.

Омөлінын ужалөмла рабочејјас жебыңи-
көс, быгыд чужөмаёс, ічөт тушааёс, вынтөмөс,
віслөсөс.

Фабрік-заводјасын рабочејјас-понда төж-
дысө охрана труда, професеіональней сојуз-
јас најөс бөрјөны. Төждысөны, мед рабочеј-
лөн ужаланіныс вөлі бур, сөстөм сынөда.
Мед оз дојмавын рабочејјас, машина көлө-
сајаслы щөктөны вөчавны буржык предохра-
нітелјас.

Профсојузјас төждысөны рабочејјас шојт-
чөм-понда. Рабочејјасөс ыстөны шојтчыны
да бурдөдчыны шојтчан керкајасө, санато-
ріјајасө, курорт-вылө. Быд во на-пыр мунө
уна со сурс рабочеј.

Ҷонвиқа дораніө.

Тулыс. Шондіа, гажа. Ывлавылыс нимко-
дасө. Быдөнлы гажа, сөмын Васа жуғыла
олө, оз весіг серав. доктор шуөма сіјөс ча-
хоткааөн.

— Регыд інө кула,—шөгөсө Васук.—Ча-
хотканад дыр он ов. Батө, со, чохоткаыс-жө
кулөма.

Васа фабкомö шыödчөм мытчіс, санаторіјаö вöзжысіс.

Чукöстісны Васаöс коміссіја-вылö. Відлаісны докторјас, јуасісны. Тöдöны вöлі, мыј Васа ССРС колан морт, колö сіјöс бурдöдны.

Васаöс ыстісны бурдöдчыны Крымö, сестісны сылы донбосттöг белет.

Васа дунвылö ез öтнас мун, а унаöн. Сöкыд фабрічнеј уж абу сöмын сылыс зöнвізасö торкöма, а уна сы-код-жö рабочејјаслыс. Васакод мунісны Іваново-Вознесенскыс кыыејас, Тулаыс металістјас, Бранскыс вагон вöчыејас. Горњи да басні, тужсö ез і тöдлыны—Крымö воісны.

Севастопольн кöрттуј станціја-вылö налы паныд воöма врачебнеј коміссіја. Вісыејасöс вердісны-јукталісны, сесса—кодöс автомобілöн, кодöс вöлöн, кодöс пароходöн—разöдісны санаторіјајасö да шојтчан інјасö.

Коді тöждысö рабочеј зöнвіза-понда фабрік-заводјасын?
Ыстывлісны-ö рабочејјасöс курорт-вылö сар-дырји?

Важöн і öні.

Коркö купеч Прохоров зев чорыд кабырын рабочејјассö кутіс. Јуастöг оз вöлі позпетны рабочејлы дажö казарма сажö, оз вöлі поз патераас гöстöс важны. Гөжöмын став рабочејыс 9 час-бöрын мед гортасöс вöліны, а тöлын—8 час-бöрын.

Өні—мөд-нога олөм. Уж-бөрын вөчөны, кодлы мыј колө. Рабочејјаслөн ем клуб. По-
эө сөні лыддыны, сорнитны јортјаскөд,
гажөдчыны. Гырые, југыд вежөсјасын, көні
важөн фабрікантјасыс красујтчісны-олісны,
өні сөні рабочејјас олөны, шөјтчөны сөккыд
уж-бөрын. Рабочеј челад долыда олөны,
ужалөны, шөјтчөны, гажөдчөны сөстөм сы-
нөда, југыд, гырые вежөсјасын.

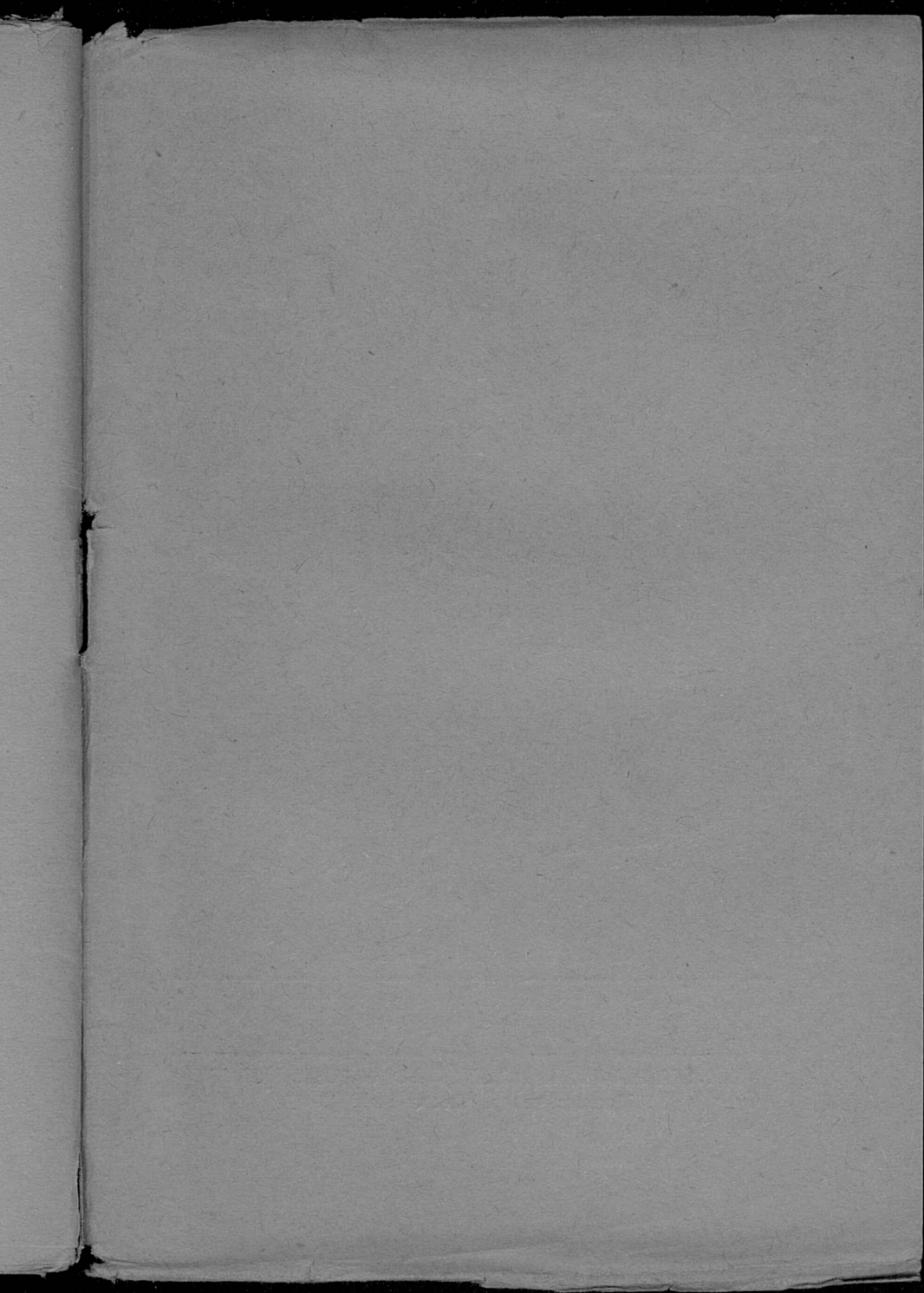
Пушта вежөсјас купеч корөминаын абу.
Быдлаын јөз, быдлаын уж. Тонө чукөртчө-
маөс гырыејас да зев вөдчысөмөн гумага-
вывті карандашөн новлөдлөны: велөдчөны
шыпасјас гижны.

Естөн тонө сылөны, вечер-кежлө лөсөд-
чөны.

Бібліотекаыс кымынкө ыга ноја петіс—
ыгановлөдлысјас. Најө разөдасны ыгајассө
рабочејјаслы, патерајасас: өд мүкөд рабоче-
јыс муз-бөрад ачыс клубас оз мун, а ваяс-
ны ыга-газеттө-да, зев лубө-пырыс најөс
лыддас, лөбө кывзас мүкөдлыс лыддөмсө.

Өглаасчөтөј, кушөм олөм рабочејјаслөн вөлөма важөн, кичі
өні олөны-да.

Инв. № 4747.

7846

доныс 30 ур.

Цена 30 коп.

У. Л.

Коми-3

2-1092

На зырянском наречии яз. коми.

Строим нашу промышленность

Перевод И. ЖЕРЕБЦОВА.

ЦЕНТРАЛЬНОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО НАРОДОВ СССР.

Москва, центр, Никольская, 13